

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V BRNĚ

BRNO UNIVERSITY OF TECHNOLOGY

FAKULTA PODNIKATELSKÁ

FACULTY OF BUSINESS AND MANAGEMENT

ÚSTAV FINANCÍ

INSTITUTE OF FINANCES

**ANALÝZA DAŇOVÉHO DOPADU NELEGÁLNÍHO
ZAMĚSTNÁVÁNÍ**

ANALYSIS OF TAX IMPACT OF ILLEGAL EMPLOYMENT

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

BACHELOR'S THESIS

AUTOR PRÁCE

AUTHOR

Ladislav Novotný

VEDOUCÍ PRÁCE

SUPERVISOR

JUDr. Ing. Jan Kopřiva, Ph.D.

BRNO 2017

Zadání bakalářské práce

Ústav: Ústav financí
Student: **Ladislav Novotný**
Studijní program: Ekonomika a management
Studijní obor: Účetnictví a daně
Vedoucí práce: **JUDr. Ing. Jan Kopřiva, Ph.D.**
Akademický rok: 2016/17

Ředitel ústavu Vám v souladu se zákonem č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů a se Studijním a zkušebním řádem VUT v Brně zadává bakalářskou práci s názvem:

Analýza daňového dopadu nelegálního zaměstnávání

Charakteristika problematiky úkolu:

Úvod
Cíle práce, metody a postupy zpracování
Teoretická východiska práce
Analýza současného stavu
Vlastní návrhy řešení
Závěr
Seznam použité literatury
Přílohy

Cíle, kterých má být dosaženo:

Cílem této bakalářské práce je analyzovat současnou legislativu v oblasti nelegálního zaměstnávání, především nelegálního zaměstnávání živnostníku v tzv. švarc systému. Dále pak vytvořit modelové situace, na kterých bude zřejmé, jakých je možno dosáhnout úspor v podobě nižší daňové zátěže u zaměstnanců a podniků aplikujících švarc systém a na závěr navrhnout řešení, při kterém by bylo možné živnostníky zaměstnávat a zároveň by na straně státu nedocházelo k velkým ztrátám ve výběru daní.

Základní literární prameny:

DVOŘÁKOVÁ, Veronika a kol. Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016. 1 vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-035-7.

KAPOUN, Radek. Aktuální průvodce problematikou nelegálního zaměstnávání pro podnikatele. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-755-3.

NEŠČÁKOVÁ, Libuše a Lucie MARELOVÁ. Vnitřní závazné předpisy zaměstnavatele a jiné pracovněprávní úkony: krok za krokem. 1. vyd. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4622-7.

SRPOVÁ, J. a kol. Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3339-5.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. Daňový systém ČR 2016. 13. akt. vyd. Praha: 1. VOX, 2016. ISBN 978-80-87480-44-1.

Termín odevzdání bakalářské práce je stanoven časovým plánem akademického roku 2016/17

V Brně dne 28.2.2017

L. S.

prof. Ing. Mária Režňáková, CSc.
ředitel

doc. Ing. et Ing. Stanislav Škapa, Ph.D.
děkan

Abstrakt

Cílem této práce je analýza švarc systému v České republice, který je považován za systém nelegálního zaměstnávání a jeho dopady na daně. Přímé dopady jsou také na odvody sociálního a zdravotního pojištění. Rozdílné zdanění bude demonstrováno na modelových příkladech. Dále budou popsány současné způsoby k potlačení švarc systému a výhody vyplývající z tohoto systému. Na závěr bude předložen návrh, který pomůže zlepšit situaci a omezit počet zúčastněných ve švarc systému.

Abstract

The aim of this work is to analyse švarc system in the Czech Republic, which has been considered to be an illegal system of employment, and its impact on taxes. Also it has direct impact on social and health insurance. All impacts will be shown on modeling examples. Further there will be described present methods for suppressing švarc system and advantages of using this system. In conclusion will be a propose how to improve the situation and reduce the number of participating in švarc system.

Klíčová slova

švarc systém, zaměstnanec, zaměstnavatel, nelegální, živnostník, daň

Key words

švarc system, employee, employer, illegal, tradesman, tax

Bibliografická citace

NOVOTNÝ, L. *Analýza daňového dopadu švarc systému*. Brno: Vysoké učení technické v Brně, Fakulta podnikatelská, 2017. 75 s. Vedoucí bakalářské práce JUDr. Ing. Jan Kopřiva, Ph.D.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je původní a zpracoval jsem ji samostatně. Prohlašuji, že citace použitých pramenů je úplná, že jsem ve své práci neporušil autorská práva (ve smyslu Zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským).

V Brně dne 24. května 2017

podpis studenta

Poděkování

Nejprve patří mé vřelé poděkování vedoucímu bakalářské práce panu JUDr. Ing. Janu Kopřivovi, Ph.D., za jeho vedení, cenné rady, připomínky i čas. Nakonec chci poděkovat své přítelkyni, rodině a přátelům za jejich podporu při zpracování této práce.

OBSAH

ÚVOD	11
1 CÍL A METODIKA PRÁCE	13
2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE	14
2.1 Švarc systém a jeho charakteristika	14
2.1.1 Historie švarc systému	16
2.1.2 Klady a zápory švarc systému	16
2.2 Daně	17
2.2.1 Funkce daní	18
2.2.2 Základní prvky daně	19
2.2.3 Daňový systém	21
2.3 Daň z příjmů fyzických osob	22
2.3.1 Dílčí základy daně	23
2.3.2 Příjmy ze závislé činnosti	24
2.3.3 Příjmy ze samostatné činnosti	24
2.3.4 Příjmy z kapitálového majetku	25
2.3.5 Příjmy z nájmu	25
2.3.6 Ostatní příjmy	25
2.3.7 Výpočet daňové povinnosti	26
2.4 Sociální pojištění	27
2.4.1 Zdravotní pojištění OSVČ a zaměstnanců	28

2.4.2	Sociální pojištění OSVČ a zaměstnanců	28
2.5	Osoba samostatně výdělečně činná	29
2.5.1	Výhody a nevýhody plynoucí pro OSVČ	30
3	ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU	31
3.1	Analýza současné legislativy	31
3.1.1	Judikatura soudů	31
3.1.2	Závislá práce	32
3.1.3	Pracovněprávní vztahy.....	33
3.1.4	Pokyn D-285	34
3.1.5	Zákon o zaměstnanosti.....	35
3.1.6	Správní postihy švarc systému.....	35
3.2	Modelové příklady	36
3.2.1	Rozbor statistických údajů 2016.....	37
3.2.2	Zdanění zaměstnanců.....	37
3.2.3	Zdanění živnostníků.....	40
3.2.4	Porovnání odvodů zaměstnanců a živnostníků	45
3.2.5	Státní rozpočet a švarc systém	47
3.3	Paušální sazba na Slovensku	48
3.4	Švarc systém v České republice	48
3.4.1	Asistenti poslanců	49
3.4.2	Poskytování finančních a jiných služeb	49

3.4.3	Profesionální sportovci	50
3.5	Starobní důchod a živnostníci	51
4	VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ	52
4.1	Legislativní změny paušálních výdajů	52
4.2	Změna paušálních sazeb.....	56
4.3	Progresivní zdanění zaměstnanců	57
4.4	Zvýšení odvodů za důchodové pojištění	59
4.5	Zakázání švarc systému nejen ve státním sektoru.....	59
4.6	Úprava správních deliktů a pokut	60
4.7	Částečné povolení švarc systému.....	61
4.8	Příprava na kontrolu	61
	ZÁVĚR	63
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
	SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATECH A SYMBOLŮ.....	71
	SEZNAM GRAFŮ	72
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	73
	SEZNAM TABULEK	74
	SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

Téma švarc systém je velmi diskutovaný problém v mnoha oblastech, ať už právnické nebo politické. Tento problém v České republice stále zůstává od svého vzniku a univerzální řešení stále není. Většina politiků se staví za názorem, že švarc systém není legální. V konečném důsledku je od roku 2012 v české legislativě přímo zakázán. Za jeho porušení jsou uloženy sankce. Někteří podnikatelé přesto pokoušejí štěstí a nadále využívají švarc systém z důvodu nižších nákladů a menších povinností vůči státu. Je zřejmé, že i přes pokuty udělené zákonem, je využívání švarc systému stále atraktivní.

Hlavní účastníci švarc systému jsou zaměstnavatelé, kteří se snaží najít způsoby, jak snížit náklady za jakoukoliv cenu. Proto zaměstnávají takzvané živnostníky místo klasických zaměstnanců, u kterých jsou povinné odvody z daní a ze zdravotního i sociálního pojištění. Tyto odvody jsou povinné pro obě strany. Obrovské rozdíly, ale nastávají tehdy, když jsou „zaměstnaní“ živnostníci. Zde nastanou úspory, jak pro zaměstnavatele, tak i pro živnostníka. Aby tenhle vztah mohl vzniknout, obě dvě strany uzavřou mezi sebou smlouvu. Zde vzniká další výhoda pro zaměstnavatele. Nespadá do pracovněprávní oblasti a povinnosti podle zákoníku práce neexistují.

Zaměstnavatelé se snaží přemluvit zaměstnance, ať ukončí pracovněprávní vztah a uzavřou mezi sebou obchodní smlouvu. Zaměstnanec se slepě žene za výdělkem za cenu, nejisté pracovní doby, bez příplatků nebo výpovědní doby. Zaměstnavatel z toho vztahu profituje nejvíc. Zbaví se povinnosti na odvodech, nemusí dodržovat zákoník práce. Dále jeho nižší odvody znamenají nižší náklady a má další nespornou výhodu, která se promítne v ceně poskytnuté služby či výrobku. Švarc systém má tedy vliv i na konkurenční prostředí.

Vzniklé rozdíly v odvodech jsou dále problémem i pro státní rozpočet. Menší přísun peněz do státní kasy je významný. Tak to vzniklý rozdíl je dále nutné financovat z jiných zdrojů, které zaplatí jiné daňové subjekty. Problém také nastává v odvodech u živnostníků na starobní důchod. Nikdo si neuvědomuje, že pokud platí nízké zálohy na starobní

důchod, v budoucnu si zadělávají na problém živnostníci, kteří budou muset žít z minimálního důchodu.

Díky své aktuálnosti je švarc systém velice zajímavým tématem pro bakalářskou práci. První část bakalářské práce se zabývá cílem této práce. Druhá část jsou teoretické východiska. V této části jsou popsány, jak vznikl švarc systém a jeho historie. Zde bude popsán rozdíl mezi tzv. outsourcingem a švarc systémem. Dále základní pojmy a teorie k daním. V závěru rozbor zákona o daních z příjmů a konkrétně část vztahující se k daním příjmů fyzických osob.

Třetí část se týká analýzy aktuálního stavu, která popisuje současnou legislativu a judikaturu soudů vztahující se ke švarc systému. Následující části je demonstrace modelových příkladů a jejich vzájemného porovnání, ze kterých plynou výhody z využití švarc systému. Poslední část se zabývá vlastními návrhy řešení.

1 CÍL A METODIKA PRÁCE

Bakalářská práce se zabývá analýzou švarc systému a jeho současnou legislativou. Cílem této práce je zvážit dopady švarc systému z daňového hlediska, analyzovat současnou legislativu a zhodnotit, jak velký rozsah připadá na jednotlivé daňové subjekty. Pomocí modelových příkladů nastínit situaci a prostřednictvím metody komparativní, porovnat tyto rozdíly.

Nejprve v teoretické části budou vystiženy základní pojmy a legislativy, které určitým způsobem zasahují do švarc systému. V této části je aplikována metoda deskriptivní. Dále budou specifikována, co je to závislá práce, samostatně výdělečná činnost a při jakých podmínkách spadá činnost živnostníka do tzv. švarc systému. Následně budou rozebrány výhody a nevýhody plynoucí s využíváním tohoto systému.

V praktické části je nejprve provedena analýza legislativy, které je zaměřena na zákon o daních z příjmů, zákoník práce, zákon o zaměstnanosti a další. Dále budou zobrazeny modelové příklady současné situace, při kterých bude jasně zřetelné, jakých úspor dosahují účastníci švarc systému. V této části je použita metoda komparativní. Zde bude také probírána problematika daní a odvodů u zaměstnanců, kdy daň v určité fázi postupuje progresivním způsobem, a následně nastane fáze degresivní. Veškeré modelové příklady a rozdíly zdanění příjmů zaměstnance a živnostníka budou rozebrány graficky i s komentářem.

Záměrem této práce je navrhnout vlastní návrhy řešení, které přispějí ke zmírnění švarc systému a jeho dopadů na odvodech daní. V závěrečné části bakalářské práce je shrnutí dosažených poznatků na téma švarc systém.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA PRÁCE

Teoretická část popisuje švarc systém a jeho první zneužití na území České republiky. Dále bude rozebrána obecná charakteristika daní a pojmů, vztahující se k tomu to systému. Následující část je zaměřena na daň z příjmů fyzických osob, zdravotní a sociální pojištění. Závěrečná část je věnována osobě samostatně výdělečně činné.

2.1 Švarc systém a jeho charakteristika

Švarc systém je na pomezí závislé a samostatné činnosti. Každá činnost má své specifické znaky. Právní úpravu závislé činnosti lze nalézt v zákoníku práce jako činnost vykonávanou pouze v pracovněprávním vztahu¹. Znaky závislé práce jsou přesně dané a při jejím vzniku, musí být splněny všechny znaky kumulativně. Závislá práce je ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, který vykonává práci osobně, jménem zaměstnavatele a podle jeho pokynů. Z toho dále plynou jisté důsledky závislé práce. Zaměstnanec vykonává práci za mzdu nebo plat při pracovním poměru, případně za odměnu u dohody konané mimo pracovní poměr. Zaměstnavatel určí místo pracoviště zaměstnanci, ve kterém vykonává závislou činnost v pracovní době. Vzniklá práce je pro zaměstnavatele nákladem a prováděna na jeho odpovědnost².

Osoby samostatně výdělečně činné (dále jen „OSVČ“) vykonávají podle obchodního zákoníku soustavou činnost, vlastním jménem a na vlastní odpovědnost za účelem dosažení zisku. Hlavní rozdíl oproti závislé činnosti je samostatnost. Aby tato podmínka byla splněna, musí OSVČ rozhodovat o své činnosti pouze sám. V případě, že činnost není vykonávána samostatně, nelze již hovořit o podnikání. Hlavní důvod je ten, že provozování živnosti vlastním jménem, vyjadřuje také určitou míru podnikatelského

¹ NEŠČÁKOVÁ, L., MARELOVÁ, L. *Vnitřní závazné předpisy zaměstnavatele a jiné pracovněprávní úkony: krok za krokem*. 2013, s. 55.

² TREZZIOVÁ, D. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Danari.online.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 1. 6. 2012 [cit. 2017-03-25].

rizika. Kvůli riziku podnikání, musí OSVČ ručit celým svým majetkem. V případě pracovního poměru riziko přebírá vždy zaměstnavatel¹.

O švarc systému lze hovořit tehdy, pokud zaměstnavatelé využijí OSVČ na určité činnosti, které je možné vykonávat v pracovněprávním vztahu. Objevují se zde i znaky závislé práce. V konečném důsledku se nejedná o OSVČ, ale o zaměstnance, který obchází zákon¹.

Existují určité výjimky, kdy se nejedná o švarc systém. Zákoník práce umožňuje, aby zaměstnanec vykonával závislou činnost pro zaměstnavatele a zároveň uzavřel obchodněprávní smlouvu na další činnost. Důležité je také odlišit zcela legální vztah mezi dodavatelem a odběratelem. Legální činnost je tzv. outsourcing. Jedná se o situaci, kdy zaměstnavatel nedokáže sám zajistit určité činnosti a zažádá o pomoc OSVČ. Tyto činnosti jsou podstatné pro zaměstnavatele, ale nejedná se o jeho hlavní předmět podnikání. Mezi outsourcing patří vedení účetnictví nebo právní služby³.

Základní pravidla pro outsourcing, které nesmí porušit OSVČ jsou:

- musí vystupovat pod svým jménem, nesmí vyvolávat dojem, že vystupuje pod názvem korporace (např. u vizitek nebo pracovních e-mailech),
- nesmí být ujednány instituty zákoníku práce, typickými jsou dovolená, pracovní doba nebo konkurenční doložka apod.,
- organizační struktura nezahrnuje OSVČ,
- mezi subjekty neplatí nadřízenost a podřízenost,
- obchodněprávní vztah je založen na odpovědnosti zaměstnavatele nikoli za sjednaného OSVČ,
- pravidelné a opakující se částky výnosu za vykonání práce⁴.

Jakmile OSVČ nese jeden z předchozích znaků, může vzniknout podnět pro inspektorát práce, který provede následnou kontrolu. Švarc systém nese znaky závislé činnosti,

³ NEŠČÁKOVÁ, L., MARELOVÁ, L. *Vnitřní závazné předpisy zaměstnavatele a jiné pracovněprávní úkony: krok za krokem*. 2013, s. 55 – 56.

⁴ NEŠČÁKOVÁ, L., MARELOVÁ, L. *Vnitřní závazné předpisy zaměstnavatele a jiné pracovněprávní úkony: krok za krokem*. 2013, s. 56.

případně ještě porušuje pravidla pro outsourcing. Každý případ, který porušuje zákon, musí být projednán individuálně⁴.

2.1.1 Historie švarc systému

Název českého výrazu švarc systému je převzatý od jména bývalého podnikatele Miroslava Švarce. Jedná se o prvního podnikatele ve stavebním průmyslu, který v obrovském měřítku využíval švarc systém. Počátkem 90. let založil obchodní společnost Švarc, s. r. o. V téhle společnosti se zrodil švarc systém, kdy společnost zaměstnávala místo zaměstnanců živnostníky. Díky nulovým odvodům, dokázala společnost lépe bojovat proti konkurenci. Pomocí nižších nákladů nabízela společnost výhodnější nabídky i pro zákazníky. Nabídka byla lákavá také pro dělníky, kteří dostávali vyšší odměny⁵.

Do konce roku 1991 byl švarc systém stále legální. Obrat nastal roku 1992, kdy dřívější zákonodárci zjistili velký nedostatek s odvodem daní z příjmů do veřejného rozpočtu. Zákonodárci téhož roku schválili novelu zákona o zaměstnanosti, která švarc systém zakázala. Miroslav Švarc byl roku 1999 odsouzen a musel zaplatit veškeré pokuty. Nyní je Miroslav Švarc v důchodě a jeho největší životní zkušeností, kterou si odnesl ze švarc systému, je větší svoboda vůči zákonu⁵.

2.1.2 Klady a zápory švarc systému

Švarc systém jako každý jiný systém má své klady a zápory. Hlavní přínos tohoto systému jsou rozdílné odvody z daní příjmů, sociálního a zdravotního pojištění pro zaměstnavatele a OSVČ. Tyto rozdílné odvody ušetří nemalé peníze pro obě strany. Z opačného pohledu

⁵ ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě. *Ekonom.ihned.cz* [online]. Economia, publikováno 15. 7. 2011 [cit. 2016-10-31].

vzniká problém státu, kdy příjem do státního rozpočtu je tak nízký, že dokáže znatelně snížit příjem samotného státu⁶.

OSVČ nabízí větší rozsah svobody, protože není vázán pracovněprávním vztahem. Tady nastupuje sporná situace. Zaměstnanec je chráněn zákoníkem práce a má stanovenou pracovní dobu, mzdu apod. Na OSVČ se vztahuje pouze obchodní zákoník, proto si nemůže OSVČ nárokovat placenou dovolenou nebo nárok na odstupné. Jedinou ochranou OSVČ jsou správně sepsané smluvní podmínky⁶.

Hlavním zápor švarc systému vyplývá z porušení zákona. Pro fyzickou osobu (dále jen „FO“), která vystupuje jako OSVČ hrozí přestupek, až do výše 5 000 000 Kč. Právnická osobě (dále jen „PO“), případně podnikající FO, hrozí dokonce správní delikt do částky 10 000 000 Kč. Přesné ustanovení o správních deliktech lze nalézt v zákoně o zaměstnanosti⁷.

2.2 Daně

V odborné literatuře lze nalézt obdobné definice daní s příslušnými vlastnostmi. Daň je z právního hlediska zákonem uložená povinná platba, která proudí do veřejného rozpočtu. Je zpravidla neúčelová, protože nelze zjistit, na co peníze budou vynaloženy. Další podstatné vlastností daní jsou také neekvivalentnost a nenávratnost. U daní neexistuje přiměřená protihodnota, je proto neekvivalentní. Nelze ani očekávat, že daň se navrátí zpět plátc⁸.

⁶ IPODNIKATEL. Švarc systém aneb zaměstnání „na živnostňák“. *Ipodnikatel.cz* [online]. Jakub Křížka, publikováno 14. 1. 2012 [cit. 2016-11-01].

⁷ KAPOUN, R. *Aktuální průvodce problematikou nelegálního zaměstnávání pro podnikatele*. 2012, s. 41.

⁸ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 9 – 10.

2.2.1 Funkce daní

Moderní ekonomické státy nepovažují daně jen jako prostředek k naplnění veřejných rozpočtů. Daň se považuje i jako významný nástroj hospodářské politiky státu a plní řadu funkcí. První a hlavní funkcí je fiskální. Bývá také označována jako funkce primární. Jejím úkolem je schopnost získání financí pro veřejný rozpočet. Jedná se také o jednu z nejstarších funkcí⁹.

Alokační funkci lze chápat jako prostředek daní, který usměrňuje trh při špatné alokaci zdrojů nebo její špatné efektivnosti. Stát může třeba poskytovat nižší sazbu z daní přidané hodnoty na knihy a zvýšil tím odbyt. Snížením částky daně tedy stát alokuje prostředky jinak, kde to pokládá za potřebné¹⁰.

Další funkcí daní je redistribuční, která vychází z předpokladu, že přerozdělování důchodů může být pro plátce nespravedlivé. Zde platí, že bohatší mají odvádět na daních více. Zbylí plátcí jsou daní zatíženi méně, např. z daní příjmů¹¹.

Stabilizační funkce je využívána v rámci hospodářského cyklu daného státu. Stát se na jednu stranu snaží nastartovat ekonomiku při stagnaci. V opačném případě, kdy při konjunkci daně přispívají do státního rozpočtu větším dílem a brání ekonomiku před přehřátím a rovněž vytváří rezervu. To je způsobené díky vyšším důchodům a spotřebě¹².

Poslední stimulační funkce slouží jako nástroj, který poskytuje daňové úspory nebo vyšší zdanění. Funkce vychází z toho, že daňové subjekty se snaží snížit svoji daňovou povinnost. Existuje i tzv. negativní stimulace, kdy vysoká spotřební daň na cigarety a tabákové výrobky, slouží k nižší spotřebě po těchto výrobcích a brání zdraví spotřebitelů¹³.

⁹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 11.

¹⁰ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 11 – 12.

¹¹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 12.

¹² VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 13.

¹³ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 12 – 13.

2.2.2 Základní prvky daně

Po obecném určení daní a jejich funkcí následují základní prvky daní. Z těchto prvků vychází i daně z příjmů fyzických osob. Základní prvky daní jsou:

- předmět daně,
- osvobození od daně,
- daňový subjekt,
- zdaňovací období,
- odpočty od základu daně,
- sazby daně,
- slevy na dani¹⁴.

K určení základu daně je potřebné znát předmět daně, který je upravený podle příslušného zákona. Předmětem zdanění lze chápat jako veličinu, z níž je daň odváděna. Předměty daní se člení na důchod, spotřeba, hlava nebo majetek. Daně z příjmů (důchodové daně) jsou důležitým hospodářským prostředkem, ke kterým se váže stimulační a redistribuční funkce¹⁵.

Pro daňové subjekty jsou také stanovené hranice, při kterých určitá část daně, nespadá do předmětu daně a v důsledku toho se nezahrnuje do základu daně. V zákoně o daních z příjmů se lze setkat s částečným i úplným osvobozením. Tato osvobození určují rozsah předmětu daně, ze které daň není vybírána. Částečné osvobození má nastavenou hranici a ta částka, která ji překročí musí daňový subjekt zahrnout již do výpočtu. Pro úplné osvobození platí, pokud daňový subjekt překročí limit, musí celou částku zahrnout do základu daně.¹⁶ Osvobozené příjmy pro daň z příjmů fyzických osob (dále jen „DPFO“) lze nalézt v § 4 zákona o daních z příjmů (dále jen „ZDP“) ¹⁷.

¹⁴ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 13 – 14.

¹⁵ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 16 – 18.

¹⁶ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 19 – 20.

¹⁷ Zákon č. 586/1992 Sb., zákon o daních z příjmů ze dne 20. listopadu 1992.

Obecně jsou dvě skupiny daňových subjektů, které se nejvíce používají. Tím je poplatník a plátce. Poplatník je daňový subjekt, který nese daňovou povinnost. Plátce daně je ten, který pod svou majetkovou odpovědností odvede daň správci daně od poplatníků nebo sraženou daň od jiných subjektů¹⁸.

Zdaňovací období je určitá časová hranice, ze kterého se stanoví základ daně a následně vybere daň. Typický je kalendářní měsíc nebo rok. Například zdaňovací období je kalendářní rok definované v § 16b ZDP¹⁷.

Odpočet od základu daně lze uplatnit i u daní z příjmů. Základní členění je standardní a nestandardní. Standardní odpočty mají pevně stanovenou částku a daňové subjekty uplatňují odpočet za předpokladu, že splní zákonem stanovené podmínky. Názorný příklad u DPFO je standardní odpočet za určitý stupeň invalidity. Nestandardní odpočet daňový subjekt využije tehdy, pokud prokazatelně doloží vynaloženou částku, například bezúplatná plnění pro nemocnice, případně úroky z úvěru¹⁹.

Sazby daní mohou mít různé podoby. Z praktického hlediska se člení podle druhu předmětu daně nebo ve vztahu k velikosti základu daně. Její výše ovlivňuje velikost samotné daně²⁰. Pro DPFO je jednotná sazba daně ve výši 15 % dle § 16 ZDP¹⁷.

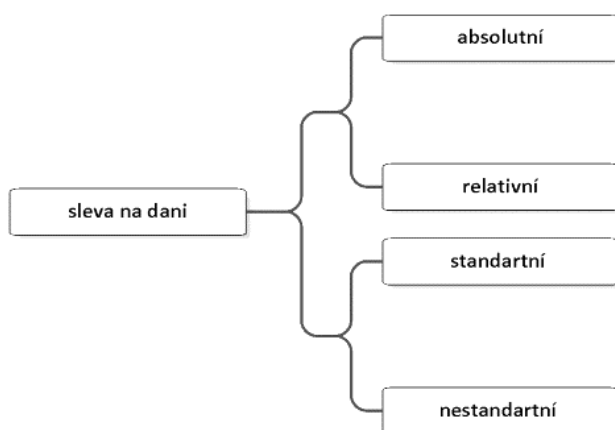
Posledním prvkem daní jsou slevy. Hlavním úkolem slevy na dani je snížení základní částky daně. U DPFO jsou typické slevy na dítě nebo poplatníka. Slevy na dani jsou zobrazeny na následujícím obrázku²¹.

¹⁸ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 14 – 15.

¹⁹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 23.

²⁰ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 24.

²¹ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 31 – 32.

Obr. 1: Typy slev na dani (Převzato z ²¹)

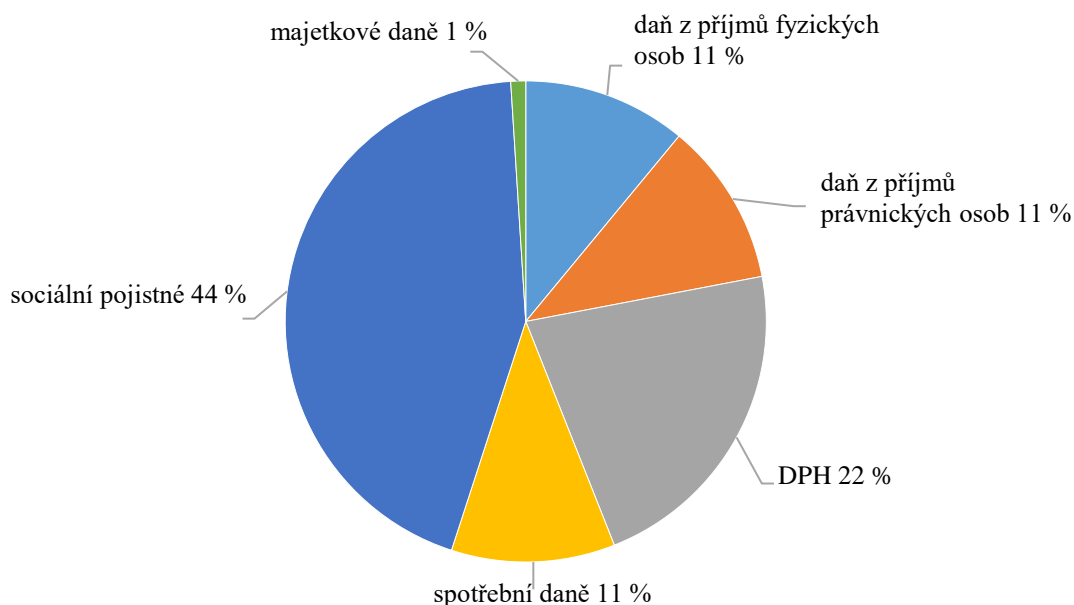
Absolutní slevy jsou určeny pevnou částkou. U DPFO to jsou třeba slevy na dítě, poplatníka nebo zdravotní postižení. Vedle absolutních existují i relativní slevy, které bývají typické pro silniční daně, které jsou udávány v procentech²¹.

Další členění je na standartní a nestandardní slevy na dani. Daňové subjekty mají možnost odečíst od základu daně standartní slevy, které mají zákonem stanovené podmínky. Pokud splní podmínky ze zákona o DPFO, daňové subjekty mohou uplatnit např. slevu na poplatníka ve výši 24 840 Kč na rok. Poslední nestandardní sleva je pro náš systém velice ojedinělá, jedná se o slevu za umístění dítěte. Slevu lze uplatnit u DPFO a daňové subjekty musí prokázat, v jaké výši byly vynaložené výdaje²¹.

2.2.3 Daňový systém

Ve skladbě daňového systému jsou obsaženy všechny daně vybírané v ČR. Jedná se o daně z příjmů, majetkové, ze spotřeby a sociální pojistné. Důležitý parametr, který charakterizuje daňový systém je daňový mix. Pomocí daňového mixu lze zjistit, jakým

daním dává stát přednost. Měření probíhá podle podílu výnosu jednoho druhu daně na celkovém daňovém výnosu. Daňový mix ČR je znázorněn na následujícím grafu²².

Graf 1: Daňový mix v České republice v roce 2016 (Upraveno dle ²³)

Největší zastoupení v českém daňovém mixu je sociální pojistné 45 %. Opačný případ je u majetkových daní a to pouhé 1 %²³. V poslední době mají přímé daně klesající tendenci v daňovém mixu, a to platí nejen pro Českou republiku²².

2.3 Daň z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob je jedním z důležitých zdrojů veřejných příjmů do státního rozpočtu. Její struktura významně ovlivňuje samotný trh práce a je také součástí fiskální politiky, kdy vláda má pravomoc stanovit výši její sazby²⁴.

²² VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 56 – 57.

²³ ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. Revenue Statistics 2016 - the Czech Republic. *Oecd.org* [online]. OECD, publikováno 30. 11. 2016 [cit. 2017-02-07].

²⁴ SZAROWSKÁ, I. Personal Income Taxation in a Context of a Tax Structure. *Procedia Economics and Finance* [online]. Elsevier, 2014, [cit. 2016-10-31].

Právní úpravu DPFO nalezneme v zákoně č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. V zákoně jsou definovány příjmy FO v § 2 až § 16 b ZDP. Součástí zákona je i právní úprava pro zdanění příjmů PO, a to v § 17 až § 21 a ZDP. Zbylé paragrafy slouží obecně pro zdanění příjmů. Veškeré zdanitelné příjmy FO se skládají z § 6 až § 10 ZDP¹⁷.

2.3.1 Dílčí základy daně

Důležité pro stanovení základu daně je správné určení příjmů FO podle ZDP. Veškeré příjmy peněžní i nepeněžní (dosažené směnou), členíme v § 3 odst. 1 ZDP na následující dílčí základy daně:

- příjmy ze závislé činnosti (§ 6 ZDP),
- příjmy ze samostatné činnosti (§ 7 ZDP),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8 ZDP),
- příjmy z nájmu (§ 9 ZDP),
- ostatní příjmy (§ 10 ZDP)¹⁷.

Veškeré uvedené příjmy jsou předmětem zdanění. Další příjmy, které se nezahrnují do předmětu daně, jsou taxativně určeny v § 3 odst. 4 ZDP. Jedná se o např. příjmy z rozšíření rozsahu nebo vypořádání společného jmění manželů²⁵.

Kromě příjmů, které nejsou předmětem daně, obsahuje ZDP i osvobozené příjmy. Patří zde úplatné a bezúplatné příjmy, které řeší § 4 a § 4a ZDP. Například mezi osvobozené příjmy se řadí příjem z prodeje hmotné movité věci, kromě příjmu z prodeje cenného papíru nebo motorového vozidla, kdy doba mezi nabytím a prodejem vozidla nepřesahuje dobu 1 roku. Do bezúplatných příjmů patří příjem z nabytí dědictví nebo odkazu¹⁷.

²⁵ DVORÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 59.

2.3.2 Příjmy ze závislé činnosti

Jedním z dílčích základů daně jsou příjmy ze závislé činnosti, které se dotýkají nejpočetnější skupiny poplatníků v ČR a těmi jsou zaměstnanci. Příjmy plynoucí ze závislé činnosti zahrnují mzdu i plat. Vyplacené příjmy podléhají zdanění, které odvádí zaměstnavatelé neboli plátcí daně²⁶.

Příjmy ze závislé činnosti v § 6 odst. 1 a 2 ZDP dělíme následně:

- příjmy ze současného nebo dřívějšího poměru a to pracovněprávního, služebního, členského anebo obdobného poměru, funkční prožitky,
- příjmy za práci člena družstva, společníka s. r. o. nebo komanditisty k. s.,
- odměny členů orgánů PO a likvidátora,
- příjmy plynoucí v souvislosti výkonem závislé činnosti, např. náhrada ušlé mzdy¹⁷.

Zmíněné příjmy jsou vždy příjmem nehledě na skutečnost, že příjmy jsou stálé nebo jednorázové nebo zda je na ně právní nárok či nikoliv. Důležité je také zahrnovat příjmy ze zaměstnání v zahraničí a také nepeněžní příjmy²⁷.

2.3.3 Příjmy ze samostatné činnosti

Příjem plynoucí osobám, které vykonávají samostatnou činnost zahrnuje v § 7 ZDP. Jedná se o příjem poplatníků, kteří provádějí činnost nezávisle. Řadíme zde např. příjmy ze živnosti, z podnikání podle zvláštních předpisů a ze zemědělské výroby. Dále jsou zde zařazeny příjmy z jiné samostatné činnosti, a to příjmy z výkonu nezávislého podnikání nebo z autorských práv²⁸.

²⁶ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 167.

²⁷ DVOŘÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 70 – 71.

²⁸ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 183 – 184.

Dílčí základ daně se stanoví jako součet všech příjmů v § 7 ZDP. Tyto příjmy se dále sníží o výdaje vynaložené na jejich dosažení, zajištění a udržení. Výdaje nelze uplatnit na příjmy komplementáře k. s. a společníků v. o. s. Poplatník má na výběr uplatnit k příjmům skutečné výdaje, pokud vede daňovou evidenci nebo účetnictví, případně výdaje v paušální výši²⁹.

2.3.4 Příjmy z kapitálového majetku

Příjmy z kapitálového majetku upravuje v § 8 ZDP a převážně jde o příjmy z držby finančního majetku. Jedná se o příjmy z podílu na zisku tichého společníka, úroky z cenných papírů a vkladů na účtech, které jsou určeny za účelem podnikání. Některé příjmy jsou zdaněné zvláštní sazbou daně uvedené v § 36 ZDP³⁰.

2.3.5 Příjmy z nájmu

Zdanění příjmů z nájmu vymezuje § 9 ZDP, která se zabývá příjmy z nájmu nemovitých věcí nebo bytů a také movitých věcí, kromě příležitostného nájmu. Tento příležitostný nájem podléhá zdanění v rámci ostatních příjmů § 10 ZDP. Poplatníci mohou uplatnit u příjmů skutečné nebo paušální výdaje ve výši 30 %, nejvýše však do 600 000 Kč a za předpokladu, že budou splňovat zákonem stanovené podmínky. Majetek nesmí být zahrnutý v obchodním majetku¹⁷.

2.3.6 Ostatní příjmy

Poslední dílčí části jsou ostatní příjmy stanovené v § 10 ZDP. Jedná se o příjmy, které nejsou definovány v § 6 až § 9 ZDP. Charakter příjmů je příležitostný a není podstatným zdrojem pro poplatníka. Do dílčího základu daně se zahrnují příjmy z příležitostných

²⁹ DVOŘÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 86 – 87.

³⁰ DVOŘÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 96.

činností, dále z převodu nemovitých věcí a cenných papírů. Jsou zde také uvedeny příjmy z výhry v loteriích a sázkách, které jsou zdaněné srážkovou daní³¹.

2.3.7 Výpočet daňové povinnosti

Nejprve před výpočtem daňové povinnosti je podstatné stanovit výši základu daně. Konstrukce základu daně FO se stanoví tak, že všechny dílčí základy daně v § 6 až § 10 ZDP se sečtou a dále od jejího souhrnu se odečtou veškeré nezdanitelné části a odčitatelné položky. Pro příjmy z § 7, § 9 a § 10 ZDP lze také snížit o prokazatelné výdaje, a to buď skutečnou částkou nebo paušální podle ZDP. Pouze pro příjem ze samostatné činnosti a z nájmu lze dosahovat ztráty. Z takto stanoveného základu daně lze vypočítat daňovou povinnost, která je uvedena v následující tabulce³².

Tab. 1: Vypočet daně z příjmů pro fyzické osob (Upraveno dle ³³)

Základ daně
- nestandartní odpočty
= základ daně po snížení (zaokrouhlený na stovky dolů)
* sazba daně
= částka daně před slevami
- standartní slevy
= daň po slevách / daňový bonus

Základ daně se nejprve sníží o nestandartní odpočty, jedná se např. o příspěvky na penzijní připojištění, daňová ztráta nebo úroky z úvěrů na bytové prostředky. Dále základ daně snížení a zaokrouhlený na stovku dolů je následně násoben sazbou 15 %. Upravený základ je snížen o standartní slevy např. na poplatníka ve výši 24 840 Kč nebo sleva na

³¹ DVOŘÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 97 – 100.

³² DVOŘÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 68.

³³ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 218.

studenta 4 020 Kč. V závěru vyjde daň po slevách, která se odvede finančnímu úřadu, případně si poplatník nárokuje daňový bonus³⁴.

Kromě odvodů daní, musí poplatníci, kteří mají příjmy z § 7 až 9 § ZDP odvádět také zálohy na daň. Zálohy se stanoví podle částky za poslední daňovou povinnost, která je uvedena v daňovém přiznání. Jestliže částka v poslední známé daňové povinnosti nepřekročí 30 000 Kč je výše zálohy nulová. V rozmezí 30 000 Kč a 150 000 Kč ze zálohy platí pololetně ve výši 40 %. Částka nad 150 000 Kč zahrnuje čtvrtletní zálohy ve výši $\frac{1}{4}$ poslední známé daňové povinnosti³⁵.

2.4 Sociální pojištění

Ekonomická podstata sociálního pojištění má velký vliv na příjmy do státního rozpočtu, proto je považována za daň. Charakteristickým znakem sociálního pojištění je účelovost. Struktura sociálního pojištění je sestavena z veřejného zdravotního pojištění a sociálního zabezpečení. Do subsystémů sociálního zabezpečení patří:

- nemocenské pojištění,
- důchodové pojištění,
- státní politika nezaměstnanosti³⁶.

Celý systém sociálního pojištění funguje na principu plateb a následného poskytnutí plnění. Například subsystém důchodového pojištění, do kterého je odváděna platba sociálního pojištění ze mzdy, následně poskytuje plnění ve formě invalidního nebo starobního důchodu. Další subsystém sociálního pojištění je veřejné zdravotní pojištění. Hlavní účel plyne ze zajištění výdajů, které slouží k financování zdravotní péče. Výnos plynoucí z odvodů zdravotního pojištění patří pojišťovnám³⁶.

³⁴ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 208 – 210.

³⁵ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 243 – 245.

³⁶ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 151 – 152.

2.4.1 Zdravotní pojištění OSVČ a zaměstnanců

Právní úpravu zdravotního pojištění lze nalézt v zákoně č. 592/1992 Sb. o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Zdravotní pojištění OSVČ se stanoví z vyměřovacího základu ve výši 50 % příjmů, a to ze samostatné činnosti podle ZDP a snížené o výdaje zákonem stanovené. Stanovená částka je následně násobená sazbou 13,5 %. Pro rok 2016 je minimální měsíční vyměřovací základ 13 503 Kč³⁷. Pokud OSVČ má samostatnou činnost jako hlavní činnost, platí minimální zálohy ve výši 1 823 Kč³⁸.

Zdravotní pojištění zaměstnanců je ve výši 13,5 % z měsíční hrubé mzdy, kdy zaměstnanec odvádí 4,5 % a zaměstnavatel odvádí 9 % z tzv. superhrubé mzdy³⁹. Do vyměřovacího základu patří příjmy, které jsou předmětem daně, dále se jedná o příjmy ze závislé činnosti a nejsou osvobozené⁴⁰. Kromě toho musí zaměstnavatel vyúčtovat příjmy svému zaměstnanci ve spojitosti s pracovním poměrem⁴¹.

2.4.2 Sociální pojištění OSVČ a zaměstnanců

Legislativu sociálního pojištění upravuje zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti⁴². Sociální pojištění (dále jen „SP“) OSVČ vychází z vyměřovacího základu daně jako zdravotní pojištění. Výše vyměřovacího základu daně tvoří 50 % z rozdílu mezi příjmy a výdaje ze samostatné činnosti v § 7 ZDP. Výdaje, které byly vynaloženy na dosažení, zajištění a udržení příjmů⁴³. Nejnižší vyměřovací základ činí 25 % z průměrné mzdy pro hlavní výdělečnou činnost, která v roce 2016 činila 27 006 Kč a měsíční vyměřovací základ činí

³⁷ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 197 – 198.

³⁸ TICHÝ, O. Od ledna 2016 se mění zdravotní pojištění u všech skupin plátců. VZP.cz [online]. Publikováno 11. 11. 2015 [cit. 2017-04-06].

³⁹ DVOŘÁKOVÁ, V., *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. Wolters Kluwer, 2016, s. 77 – 78.

⁴⁰ Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ze dne 20. listopadu 1992.

⁴¹ BRYCHTA, I., MACHÁČEK, I., PILAŘOVÁ, I. *Meritum Daň z příjmů 2014*. Wolters Kluwer, 2014, s. 77.

⁴² Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ze dne 20. listopadu 1992.

⁴³ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 192 – 193.

6 752 Kč⁴⁴. Stanovená sazba je 29,2 %, z toho 28 % pro důchodové pojištění a 1,2 % na příspěvek na státní politiku zaměstnanosti⁴⁵.

Zaměstnanci mají sociální pojištění stanovené ve výši 31,5 % z měsíční hrubé mzdy. Zaměstnavatel odvádí na SP 25 % z tzv. superhrubé mzdy a z toho 21,5 % pro důchodové pojištění, 2,3 % pro nemocenské pojištění a 1,2 % příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Zaměstnanec hradí ze mzdy 6,5 % a určená částka je pro důchodové pojištění⁴⁵.

2.5 Osoba samostatně výdělečně činná

Definice osoby samostatně výdělečně činné je používána úřady, zdravotní pojišťovnou či správou sociálního zabezpečení a jedná se osoby, které mají příjem z podnikání nebo jiné samostatné výdělečné činnosti. Do kategorie OSVČ patří živnostníci se živnostenským oprávněním a subjekty bez živnosti, které podnikají na základě jiných právních předpisů, např. doktoři⁴⁶. Jak charakterizuje OSVČ legislativa, lze nalézt v zákoně č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění⁴⁷. Charakteristika podnikatele je také definována v § 420 zákone č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku (dále jen „OZ“)⁴⁸.

„Kdo samostatně vykonává na vlastní účet a odpovědnost výdělečnou činnost živnostenským nebo obdobným způsobem se záměrem činit tak soustavně za účelem dosažení zisku, je považován se zřetelem k této činnosti za podnikatele.“⁴⁸

⁴⁴ FINANCE. Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ. *Finance.cz* [online]. Mladá fronta, publikováno 2016 [cit. 2017-04-19].

⁴⁵ VANČUROVÁ, A., LÁCHOVÁ, L. *Daňový systém ČR 2016*. VOX, 2016, s. 166.

⁴⁶ KONEČNÁ, J. Podnikatel, podnikání, OSVČ. *Jakpodnikat.cz* [online]. Jana Konečná, publikováno 27. 1. 2015 [cit. 2017-03-26].

⁴⁷ Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ze dne 30. června 1995.

⁴⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ze dne 3. února 2012.

2.5.1 Výhody a nevýhody plynoucí pro OSVČ

Podnikání nese OSVČ zřetelné výhody, ale také z ní plynou nevýhody. Výhody pro OSVČ jsou převážně:

- lze využít nezdanitelné částky a odčitatelné položky při výpočtu DPFO,
- u určitých forem podnikání lze uplatnit výdaje stanovené procentem z příjmů místo skutečných výdajů⁴⁹,
- využití legálního outsourcingu,
- samostatnost a vlastní iniciativa⁵⁰,
- poměrně snadné ukončení případně přerušení živnosti,
- oprávnění k provozování živnosti je časově rychlé a po vyhlášení vykonávat ihned
- možnost vést daňovou evidenci místo účetnictví
- není potřeba žádný základní kapitál⁵¹.

Nevýhody, které vyplívají z podnikání na základě živnostenského oprávnění:

- ručení probíhá celým svým majetkem,
- spojená administrace s podnikáním⁵¹,
- ztráta výhod a záruky vyplívající ze zákoníku práce – neplacená dovolená a náhrady za mzdu,
- problémy s odběrateli – pozdní úhrady faktur, OSVČ jako méněcenný partner.⁵²

Pro každého podnikatele je podstatné rozlišit výhody a rizika vyplívající z podnikání. Podnikatel má tedy na výběr, buď podnikat jako fyzická nebo právnická osoba. V České republice počet OSVČ za rok 2016 stoupl na 981 tisíc⁵³.

⁴⁹ ZÁMEČNÍK, P. Daň z příjmů: Které daňové úlevy se vyplatí? *Investujeme.cz* [online]. Fincentrum, publikováno 18. 3. 2015 [cit. 2017-04-20].

⁵⁰ SRPOVÁ, J., V. ŘEHOŘ a kol., 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha: Grada, s. 39.

⁵¹ SRPOVÁ, J., V. ŘEHOŘ a kol., 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha: Grada Publishing, s. 69.

⁵² GOLLA, P. OSVČ: 20 nevýhod, se kterými je nutné počítat. *Firmy.finance.cz* [online]. Mladá fronta, publikováno 21. 8. 2015 [cit. 2017-04-20].

⁵³ CSSZ. Přehled o počtu OSVČ dle krajů pro rok 2016. *CSSZ.CZ* [online]. Česká správa sociálního zabezpečení, publikováno 2017 [cit. 2017-04-20].

3 ANALÝZA SOUČASNÉHO STAVU

Nejprve analýza současného stavu rozebírá aktuální legislativu související se švarc systémem. Rozbor legislativy je doplněný judikaturou soudů. V další části jsou zpracovány modelové příklady na švarc systém, na kterých jsou zřetelné nižší daňové odvody. Následně je provedena analýza paušálních výdajů na Slovenské republice. Poslední část je věnována analýze švarc systému v České republice.

3.1 Analýza současné legislativy

Rozbor současné legislativy se převážně zaměřuje na popis závislé práce v zákoníku práce a její vazbu na pracovněprávní vztahy. Další část se zabývá analýzou postihů a doměření daně za provozování švarc systémů z části popsané v zákoně o zaměstnanosti. V analýze je dále rozebírána judikatura Nejvyššího správního soudu a Nejvyššího soudu.

3.1.1 Judikatura soudů

Švarc systém není v žádném zákoně konkrétně definován, proto se vychází z judikatury soudů, a to zejména z judikatury Nejvyššího soudu (dále jen „NS“) a Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“). NSS rozhoduje o povaze vykonaných činností jednotlivě a určuje její podobnost se závislou činností. V následující judikatuře NSS řeší problém vytvořených obchodně právních vztazích.

V otázce vytvořeného vztahu v oblasti obchodně právní je podstatné, zda byl uskutečněn dobrovolně či pod nátlakem. Touto otázkou se zabýval NSS ve svém rozsudku. Osoba, která se stala dobrovolně OSVČ, nemusí nutno znamenat švarc systém. NSS poukazuje na to, že pokud smluvní strany jednaly v souladu s obecnými principy, např. nezneužívání ekonomického postavení na trhu, nejedná se v závěru o zastřešený pracovněprávní vztah obchodní smlouvou⁵⁴.

⁵⁴ Rozsudek, NSS č. j. 7 Afs 72/2008.

Typický zastřešený pracovněprávní vztah řešil NS. V jednom svém rozsudku uvedl, že výpověď, kterou podal zaměstnavatel svým zaměstnancům z důvodu nadbytečnosti, je neplatná, a to z důvodu následné možnosti uzavření rámcové smlouvy o přepravě osob a věcí. Zaměstnanci tedy mohli pouze pod nátlakem pracovat jako OSVČ ve švarc systému⁵⁵.

3.1.2 Závislá práce

Závislá práce je definována v § 2 a § 3 zákoníku práce (dále jen „ZP“) a její porušení patří mezi zásadní znaky švarc systému. To nastává v případě, že závislá práce je vykonávána mimo pracovněprávní vztah. OSVČ tedy vykonává činnost pro zaměstnavatele upravené podle obchodněprávního vztahu. Nicméně stačí, aby uzavřený vztah obsahoval některý ze znaků závislé činnosti a stále se bude jednat o pracovněprávní vztah. Definice závislé práce je v následujícím odstavci a je vymezená v § 2 ZP⁵⁶.

„Závislou prací je práce, která je vykonávána ve vztahu nadřízenosti zaměstnavatele a podřízenosti zaměstnance, jménem zaměstnavatele, podle pokynů zaměstnavatele a zaměstnanec ji pro zaměstnavatele vykonává osobně. Závislá práce musí být vykonávána za mzdu, plat nebo odměnu za práci, na náklady a odpovědnost zaměstnavatele, v pracovní době na pracovišti zaměstnavatele, popřípadě na jiném dohodnutém místě.“⁵⁷

Výňatek závislé práce ze ZP přesně popisuje závislou práci. Veškeré její znaky a důsledky musí být uskutečněny. Při porušení pouze jediné podmínky, nemůže podle ZP legálně vzniknout pracovněprávní vztah. Subjekty mohou však upravit vztah obchodním nebo OZ. Avšak uvedené znaky v § 2 ZP nezakazují švarc systém, pouze z něho výlučně vyplývají⁵⁸.

⁵⁵ Rozsudek, NS č. j. 21 Cdo 920/2010.

⁵⁶ ŠUBRT, B., TREZZIOVÁ, D. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. Část. *Mzdová praxe.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 2. 12. 2011 [cit. 2017-04-20].

⁵⁷ Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ze dne 21. dubna 2006.

⁵⁸ ŠUBRT, B., TREZZIOVÁ, D. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. Část. *Mzdová praxe.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 2. 12. 2011 [cit. 2017-04-20].

Interpretace znaků a důsledků závislé práce je v praxi poměrně náročná věc. Závislá činnost se musí projednávat v každém případě individuálně. Problém může nastat třeba ve znaku nadřízenosti a podřízenosti závislé práce. V obchodněprávním vztahu existují stanovené podmínky ze strany odběratele, např. dodržování určitých standartu, hygienických nebo požárních předpisů, které musí dodavatel respektovat. Sjednané smluvní podmínky nelze mylně zaměnit za znaky závislé práce. Takový problém řešil i NSS v následujícím rozsudku došel závěru⁵⁹.

„Již z povahy věci je zřejmé, že k plnění příkazů (resp. pokynů) dochází prakticky ve všech případech zadávání prací a činnosti, tzn. nikoli pouze v rámci pracovního poměru. Vymezení zákonného termínu, závislá činnost‘ tak nemůže být redukováno toliko na činnost vykonávanou podle příslušných pokynů, nýbrž musí se jednat o činnost skutečně závislou.“⁶⁰

Z rozsudku vyplývá, že v plnění pokynů se můžeme setkat i v jiném vztahu než jen pracovněprávním a nelze v každé situaci aplikovat vlastností ze závislé činnosti. Je potřebné brát plnění pokynů s určitou rezervou a nepovažovat tento znak za švarc systém.

3.1.3 Pracovněprávní vztahy

V následujících právních úpravách jsou upraveny pracovněprávní vztahy. Pokud vznikl v rozporu s právem, jedná se o nelegální činnost neboli švarc systém. Podstatné je ustanovení z § 3 ZP, které obsahuje výčet pracovněprávních vztahů⁵⁷.

„Závislá práce může být vykonávána výlučně v základním pracovněprávním vztahu, není-li upravena zvláštními právními předpisy. Základními pracovněprávními vztahy jsou pracovní poměr a právní vztahy založené dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr.“⁵⁷

⁵⁹ TREZZIOVÁ, D. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Danarionline.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 1. 6. 2012 [cit. 2017-04-20].

⁶⁰ Rozsudek NSS, č. j. 2 Afs 62/2004.

Z právní úpravy uvedené v § 3 ZP vyplívají následující skutečnosti. Kromě toho, že základní pracovněprávní vztahy jsou tvořeny pracovním poměrem a dohodami o pracích konaných mimo pracovní poměr, lze dále usoudit, že závislá práce je upravena i zvláštními právními předpisy⁵⁷. Jedná se o OZ, který zakotvuje pracovní poměr v ustanovení § 2401 OZ⁴⁸.

*„Pracovní poměr, jakož i práva a povinnosti zaměstnance a zaměstnavatele z pracovního poměru upravuje jiný zákon. Totéž platí v rozsahu stanoveném jiným zákonem o smlouvách o výkonu závislé práce zakládajících mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem obdobný závazek“.*⁴⁸

V ustanovení je zřejmé, že zůstává předchozí vztah subsidiarity k ZP, jelikož ustanovení v ZP se považuje jako zákon speciální, a proto se uplatňuje aplikační přednost před OZ. Nicméně v určitých právních otázkách v ZP nelze nalézt všechny odpovědi, a proto se musí postupovat podle OZ. Vyplývá to z § 2401 OZ, pokud výkon závislé práce má obdobný závazek, vychází se ze zákona služebního. Proto je důležité sledovat aplikační přednost mezi zákony pro pracovní poměr, a kromě ZP sledovat i jiné právní úpravy. Jestliže vznikl pracovní poměr v rozporu s uvedenými možnostmi, je pokládán zákonem o zaměstnanosti za nelegální činnost neboli švarc systém⁶¹.

3.1.4 Pokyn D-285

Pokyn D-285 vydaný Ministerstvem financí, který slouží k určení hranice závislé činnosti. Upřesňuje aplikaci § 6 ZDP, ve kterém je uvedené, že by se měli zdanit příjmy nejenom z pracovněprávního vztahu, ale rovněž z obdobných příjmů. Pokynem se řídí finanční úřady a posuzují, zda sjednané smlouvy podle obchodního zákoníku, nevykazují znaky závislé činnosti. V pokynu je uvedeno 5 základních znaků závislé činnosti, které

⁶¹ HOLUB, L. Dopady NOZ na pracovněprávní vztahy. *Pravniprostor.cz* [online]. Právní prostor, publikováno 11. 9. 2014 [cit-2017-21-04].

jsou v příloze č. 1. Pokud příslušný finanční úřad shledá, že byl aplikován švarc systém, bude po zaměstnavateli vymáhat zaplacení daně z příjmů ze závislé činnosti⁶².

Uvedené znaky je potřebné považovat za možné znaky švarc systému a mohou existovat i další vlastnosti. Tuhle problematikou se zabýval také NSS v rozsudku, kde vyvodil závěr, že pokyn D-285 zahrnuje pro posouzení definiční znaky, které jsou výčtem nikoliv taxativním, ale demonstrativním. Proto je možné při kontrole posoudit i další okolnosti týkající se švarc systému⁶³.

3.1.5 Zákon o zaměstnanosti

V zákoně o zaměstnanosti (dále jen „ZZ“) a ani v české legislativě obecně termín švarc systém není definován. Nicméně od roku 2012 je již uvedený jeden ze základních znaků švarc systému v ZZ. Konkrétně § 5 ZZ popisuje nelegální práci jako výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah vykonávanou FO a je tedy přímo zakázán. Do té doby bylo možné pouze odvozovat švarc systém ze zákoníku práce, že závislá práce je výlučně vykonávaná jedině v pracovně právním vztahu⁶⁴.

3.1.6 Správní postihy švarc systému

Správní delikty fyzických a právnických osob jsou uvedeny taxativně v § 139 a § 140 ZZ. Mezi ně patří i provozování švarc systému, protože se považuje za nelegální činnost vymezené v § 5 ZZ. Správního deliktu se podnikající FO a PO dopouštějí tehdy, jestliže umožní výkon nelegální práce. Za to může být uložena pokuta, až do výše 10 000 000 Kč, nejméně však v částce 50 000 Kč. Fyzická osoba se dopouští přestupku, pokud poskytne výkon závislé práce mimo pracovněprávní vztah, a to až do výše 5 000 000 Kč. Fyzickým osobám, zaměstnancům, hrozí pokuta až 100 000 Kč za výkon nelegální práce⁶⁴.

⁶² Pokyn č. D – 285 – k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

⁶³ Rozsudek NSS, č. j. 8 Afs 203/2014-49.

⁶⁴ Zákon č. 435/2004 Sb, zákon o zaměstnanosti, ze dne 13. května 2004.

Nastavená výše pokuty ukládané osobě se má podle judikatury NSS odvíjet od majetkových poměrů. Správní orgán je tedy povinen přihlédnout k majetkovým poměrům a pokuta nesmí být likvidační. V dalším judikátu NSS zdůrazňuje, že je povinné přihlédnout k majetkovým poměrům i přes chybějící ustanovení v zákoně o zaměstnanosti, kde je taxativní výčet aspektů pro určení pokuty⁶⁵.

Největší pokuta za švarc systém byla udělena podnikateli Edvardovi Petříkovi. Správní delikt byl uložen v částce 7 300 000 Kč. V rozsudku NSS vyplývá, že při kontrole na pracovišti ve společnosti Vodňanská drůbež vykonávaly práci OSVČ. Výkon činnosti vykazoval znaky závislé práce a porušoval ZZ⁶⁶. V roce 2016 byla udělena pokuta stejné osobě v částce 10 miliónů korun. Pokuta nenabyla právní moci⁶⁷.

Kromě pokuty správce daně doměří DPFO, a to ze závislé činnosti u odběratele neboli zaměstnavatele. Zde vznikne problém i ve dvojím zdanění, neboť správce daně doměří daň i přesto, že FO odvedla příjem od odběratele, a to ze samostatné činnosti⁶⁸.

3.2 Modelové příklady

První část této kapitoly se věnuje statistickým údajům za rok 2016, které se vážou na živnostníky a zaměstnance. Další část se věnuje demonstraci úspor švarc systému, která bude znázorněna na modelových příkladech. Poslední část porovnává graficky vzniklou úsporu.

⁶⁵ Usnesení, NSS č. j. 1 As 9/2008-133.

⁶⁶ Rozsudek, NSS č. j. 1 Ads 272/2016-53.

⁶⁷ HABÁŇ, P. Inspektoři práce provedli téměř 27 tisíc kontrol. Ubylo smrtelných pracovních úrazů. *MPSV.CZ* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, publikováno 19. 4. 2017 [cit. 2017-04-28].

⁶⁸ ŠUBRT, B., TREZZIOVÁ, D. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – II. Část. *Danarionline.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 21. 12. 2011 [cit. 2017-04-20].

3.2.1 Rozbor statistických údajů 2016

Průměrná mzda za rok 2016 byla k 31. 12. 2016 ve výši 27 589 Kč⁶⁹. Stanovená průměrná mzda vyhláškou Ministerstvem práce a sociálních věcí byla o něco nižší 27 006 Kč⁷⁰. Mezi další údaje je potřeba zařadit počet zaměstnanců a podnikatelů. Počet zaměstnanců byl k 31. 12. 2016 skoro 4 milióny⁷¹. Platných živnostenských oprávnění dle Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) je 3,6 mil. Podle živnostenského rejstříku je v naší zemi podnikajících FO skoro 2 mil. Roční nárůst podnikajících FO má dlouhodobý trend⁷². Česká správa sociální zabezpečení (dále jen „ČSSZ“) eviduje k 31. 12. 2016 pouze 981 tisíc OSVČ a 4,5 miliónů zaměstnaných pojištěnců⁷³. Rozdíl vzniká především zdrojem dat. První údaje zpracovává analytická společnost, která má přístup pouze ze živnostenského rejstříku. ČSSZ má přehled o přerušených živnostech a dalších údajů⁷⁴.

Kromě výše uvedených údajů je zapotřebí znát dále počet živnostníků na typ živnosti. Největší procentuální zastoupení podle ČSÚ je u živnosti volných, a to 57 %. Druhým typem živnosti jsou řemeslné 26 %. Vázané živnosti dosahují 10 % a koncesované pouhých 7 % z celku⁷².

3.2.2 Zdanění zaměstnanců

Pro výpočet zdanění zaměstnanců v modelových příkladech je použito pět mezd s odlišnou částkou pro ukázkovou demonstraci. Pro výpočet daně je zapotřebí vycházet z roční hrubé mzdy, která je dále upravena na superhrubou mzdu (dále jen „SHM“) ve výši 34 %. SHM se skládá z 9 % zdravotní pojištění a zbylých 25 % ze SP. Tyto odvody

⁶⁹ CZSO. Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2016. *Czso.cz* [online]. Český statistický úřad, publikováno 10. 3. 2017 [cit. 2017-05-01].

⁷⁰ VZP. OSVČ – průměrná mzda. *Vzp.cz* [online]. Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, © 2015 [cit. 2017-05-01].

⁷¹ KURZY. ČR celkem (Průměrný evidenční počet zaměstnanců osob, čtvrtletní data) - ekonomika ČNB. *Kurzy.cz* [online]. AliaWeb, © 2017 [cit. 2017-05-01].

⁷² MPO. Roční přehled podnikatelů a živností. *Mpo.cz* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, publikováno 27. 1. 2017 [cit. 2017-05-01].

⁷³ CSSZ. Přehled o počtu OSVČ dle krajů pro rok 2016. *Cssz.cz* [online]. Česká správa sociálního zabezpečení [cit. 2017-05-01].

⁷⁴ BUSINESSINFO. Kolik je v České republice živnostníků? Údaje se liší o milion. *Businessinfo.cz* [online]. CzechTrade, publikováno 15. 3. 2016 [cit. 2017-05-01].

jsou za zaměstnavatele. Takto upravená částka je základem daně, která je následně násobena 15 % daní. Dále je možné od vypočítané daně uplatnit slevy na dani. Kromě výše uvedeného musí zaplatit zaměstnanec SP 6,5 % a zdravotní pojištění 4,5 % z hrubé mzdy, které odvádí také zaměstnavatel. Při ročním zúčtování mezd nebo podání daňového přiznání lze odečíst měsíční sražené zálohy ze závislé činnosti. Pro demonstraci průběhu zdanění mezd nejsou zahrnuty měsíční zálohy.

Nejmenší měsíční hrubá mzda v tabulce je 10 240 Kč a pohybuje se lehce nad minimální mzdou. Druhá mzda je 25 061 Kč a jedná se o medián mezd. Třetí mzda je ve výši 35 550 Kč, které se pohybuje nad průměrnou mzdou. Mzda ve výši 108 024 Kč je z důvodu maximálního vyměřovacího základu SP. Poslední mzda 230 000 Kč slouží hlavně pro další průběh daně. Počet zaměstnanců s tak vysokou mzdou je ale málo.

Výpočet daně a odvodů na pojištění ze mzdy je uvedeno v následující tabulce. Pro demonstraci daně ze mzdy je uplatněna sleva na poplatníka, na kterou mají všichni zaměstnanci nárok. Vznikne daň po slevě, které odvádí zaměstnavatel spolu s pojištěním.

Tab. 2: Výpočet mezd zaměstnanců (Vlastní zpracování)

Měsíční mzda	10 240	25 061	35 550	108 024	230 000
Roční hrubá mzda	122 880	300 732	426 600	1 296 288	2 760 000
Pojistné zaměstnavatel	41 780	102 249	145 044	440 738	572 472
- sociální pojištění	30 720	75 183	106 650	324 072	324 072
- zdravotní pojištění	11 060	27 066	38 394	116 666	248 400
SHM	164 660	402 981	571 644	1 737 026	3 332 472
Zaokrouhlený ZD	164 600	402 900	571 600	1 737 000	3 332 400
Daň před slevami	24 690	60 435	85 740	260 550	499 860
Sleva na dani	- 24 840	- 24 840	- 24 840	- 24 840	- 24 840
Daň po slevě	0	35 595	60 900	235 710	475 020
Pojistné zaměstnanec	13 518	33 081	46 926	142 592	208 459
- sociální pojištění	7 988	19 548	27 729	84 259	84 259
- zdravotní pojištění	5 530	13 533	19 197	58 333	124 200
Čistá mzda	109 362	232 056	318 774	917 986	2 076 521

Demonstrováný výpočet mezd v předchozí tabulce bude dále vyjádřen v procentech, které budou jednodušší pro srovnání. Místo hrubé mzdy se bude dále pracovat se SHM, která je podstatnější u odvodů. Důvod je ten, že celková produkce zaměstnance je rovna SHM. Každý zaměstnavatel musí odvést nikoliv hrubou, ale SHM, které je pro něho nákladem. Zaměstnavatel musí pracovat se SHM, která se závěrem promítne i na ceně služby, případně výrobku.

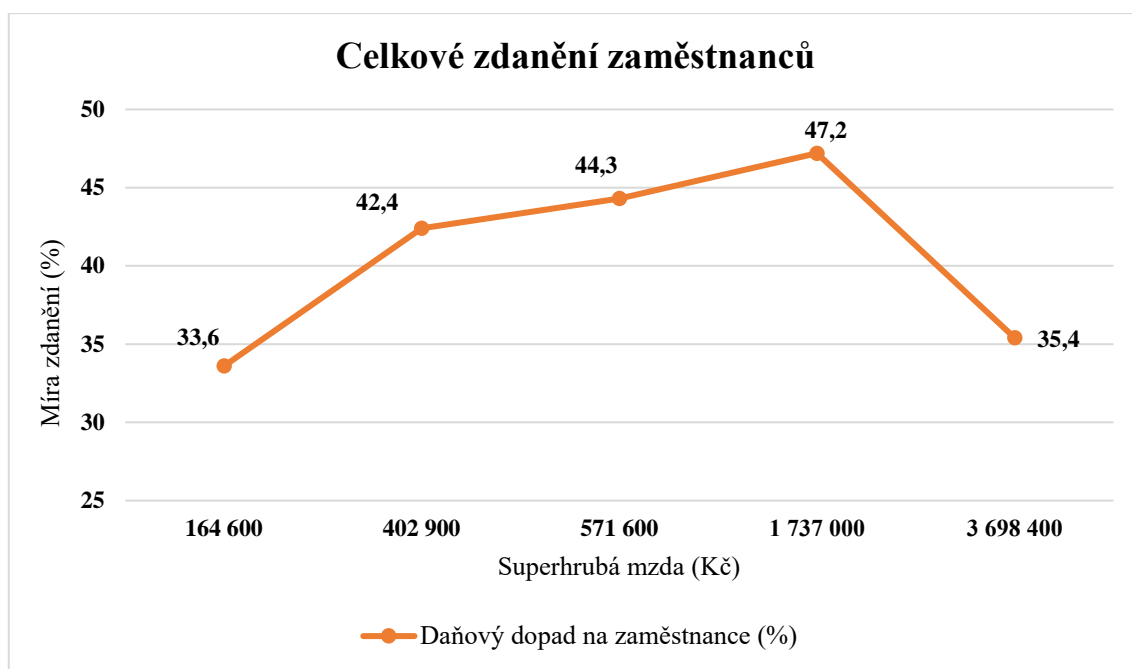
Podstatnými hodnotami následující tabulky jsou superhrubá mzda, pojistné odvody, které vzhledem ke švarc systému jsou hlavními příčinami tohoto systému. Tabulka je vyjádřena v korunách a dále v procentech.

Tab. 3: Celkové roční zdanění za zaměstnance (Vlastní zpracování)

Superhrubá mzda (Kč)	164 600	402 900	571 600	1 737 000	3 332 400
Odvod sociálním pojišťovnám (Kč)	38 708	94 731	134 379	408 331	408 331
Odvod sociálním pojišťovnám (%)	23,5 %	23,5 %	23,5 %	23,5 %	11 %
Odvod zdravotním pojišťovnám (Kč)	16 590	40 599	57 591	174 999	372 600
Odvod zdravotním pojišťovnám (%)	10,1 %	10,1 %	10,1 %	10,1 %	10,1 %
Daň zaplacená (Kč)	0	35 595	60 900	235 710	475 020
Celkem daň zaplacená (%)	0 %	8,8 %	10,7 %	13,6 %	14,3 %
Celkové zdanění (Kč)	55 298	170 925	252 870	819 040	1 255 951
Celkové zdanění (%)	33,6 %	42,4 %	44,3 %	47,2 %	35,4 %

Z tabulky je jasné zřetelné, že celkové zdanění zaměstnance nemusí být nutně u nejvyšší mzdy. To je dané maximální vyměřovacím stropem SP, které dosahuje SHM 1 737 000 Kč. Následně je odvod za SP u nejvyšší SHM pouze ve výši 11 %. Dále odvod za zdravotní pojištění je v procentním vyjádření neměnný, z důvodu chybějícího maximálního vyměřovacího základu. Průběh daně z příjmů je rostoucí.

Závěrečná interpretace vývoje celkového zdanění je znázorněna v následujícím grafu. Na grafickém znázornění jde nejlépe vidět, jakým způsobem se pohybuje daň vůči rostoucí mzdě.

Graf 2: Celkové zdanění zaměstnanců (Vlastní zpracování)

Grafická podoba zdanění zaměstnanců odhaluje pravdu o rovné dani. Je zcela jasné, že rovnou daň 15 % nelze brát v úvahu. Průběh celkového zdanění má rostoucí charakter, tedy daň se chová progresivně. Progresivní daň jde vidět od SHM 164 600 Kč, až po 1 737 000 Kč. V procentním vyjádření se progresivní daň pohybuje od 33,6 % do 47,2 %. Pro SHM ve výši 1 737 000 Kč lze dále pozorovat, že maximální vyměřovací základ pro sociální pojištění v roční výši je 1 296 288 Kč, velkým způsobem ovlivňují nadcházející průběh. Roční mzdy vyšší, než maximální vyměřovací základ mají charakter degresivního zdanění. Od částky 1 296 288 Kč platí zaměstnanci navíc solidární zvýšení daně 7 % a to z rozdílu skutečné mzdy a mzdou převyšující vyměřovací základ. Solidární zvýšení daně není natolik vysoká, aby její výše změnila degresivní průběh daně. Kvůli tomu není ani zahrnuta do modelových příkladů.

3.2.3 Zdanění živnostníků

Tato část se věnuje zdanění živnostníků, která je potřebná pro následné srovnání zdanění zaměstnanců a živnostníků. Roční příjem živnostníků je stejný jako u zaměstnanců. V tomto případě se nevychází ze superhrubé mzdy, nýbrž z hrubé mzdy, která je pro švarc systém vhodnější. Výdaje živnostníků mají charakter paušálních částek 80 %, 60 % a 40

%. Skutečné výdaje pro demonstraci nejsou využity. Jediná sleva je opět na poplatníka ve výši 24 840 Kč.

Kromě daně je dále vypočítané sociální pojistné ve výši 29,2 %, která se násobí z polovičního základu daně. Povinné minimální odvody jsou také zahrnuty. Minimální roční vyměřovací základ pro rok 2016 je 81 024 Kč. Živnostníci, kteří nedosahují minimální hranice a jejich vyměřovací základ je nižší, musí počítat právě se základem, který je za daný rok zákonem stanovený.

Živnostníci, kteří provozují živnost řemeslnou, zemědělskou výrobu nebo lesního vodního hospodaření mohou uplatnit 80 % paušální výdaj. Maximálně si lze uplatnit na paušálních výdajích 1 600 000 Kč. Veškeré částky v tabulkách jsou uvedené v korunách, pokud to není uvedeno jinak.

Tab. 4: Zdanění živnostníků – paušální výdaje 80 % (Vlastní zpracování)

Roční příjem	122 880	300 732	426 600	1 296 288	2 760 000
Paušální výdaje (80 %)	98 304	240 586	341 280	1 037 031	1 600 000
ZD	24 576	60 146	85 320	259 257	1 160 000
Zaokrouhlený ZD	24 500	60 100	85 300	259 200	1 160 000
Sociální pojištění	23 664	23 664	23 664	37 844	169 360
Zdravotní pojištění	21 876	21 876	21 876	21 876	78 300
Daň	3 675	9 015	12 795	38 880	174 000
Sleva na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevě	0	0	0	140 40	149 160
Čistý příjem	77 340	255 192	381 060	1 222 528	2 363 180
Celkem za odvody	45 540	45 540	45 540	73 760	396 820

V další tabulce jsou živnostníci, kteří mohou uplatnit paušální výdaj ve výši 60 %. Takto stanovený paušální výdaj mohou využít živnostníci, kteří mají příjem ze živnostenského podnikání. Nejvyšší možná stanovená hranice pro paušální výdaje činí 1 200 000 Kč. Větší částku živnostníci nemohou uplatnit.

Tab. 5: Zdanění živnostníků – paušální výdaje 60 % (Vlastní zpracování)

Roční příjem	122 880	300 732	426 600	1 296 288	2 760 000
Paušální výdaje (60 %)	73 728	180 440	255 960	777 773	1 200 000
ZD	49 152	120 292	170 640	518 515	1 560 000
Zaokrouhlený ZD	49 100	120 200	170 600	518 500	1 560 000
Sociální pojištění	23 664	23 664	24 908	75 701	227 760
Zdravotní pojištění	21 876	21 876	21 876	35 000	105 300
Daň	7365	18 030	25 590	77 775	234 000
Sleva na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Daň po slevě	0	0	750	52 935	209 160
Čistý příjem	77 340	255 192	379 066	1 132 652	2 217 780
Celkem za odvody	45 540	45 540	47 534	163 636	542 220

Poslední paušální výdaj ve výši 40 % je pro živnostníky, kteří podnikají na základě zvláštního živnostenského oprávnění. Maximální paušální výdaj je ve výši 800 000 Kč. Nejnížší procentní sazba na výdaje způsobí nejvyšší odvody, které lze vyčíst z následující tabulky.

Tab. 6: Zdanění živnostníků – paušální výdaje 40 % (Vlastní zpracování)

Roční příjem	122 880	300 732	426 600	1 296 288	2 760 000
Paušální výdaje (40 %)	49 152	120 293	170 640	518 516	800 000
ZD	73 728	180 439	255 960	777 772	1 960 000
Zaokrouhlený ZD	73 700	180 400	255 900	777 700	1 960 000
Sociální pojištění	23 664	26 339	37 362	113 545	286 160
Zdravotní pojištění	21 876	21 876	21 876	52 500	132 300
Daň	11 055	27 060	38 385	116 655	294 000
Sleva na dani	24 840	24 840	24 840	24 840	24840
Daň po slevě	0	2220	13 545	91 815	269 160
Čistý příjem	77 340	250 297	353 817	1 038 428	2 072 380
Celkem za odvody	45 540	50 435	72 783	257 860	687 620

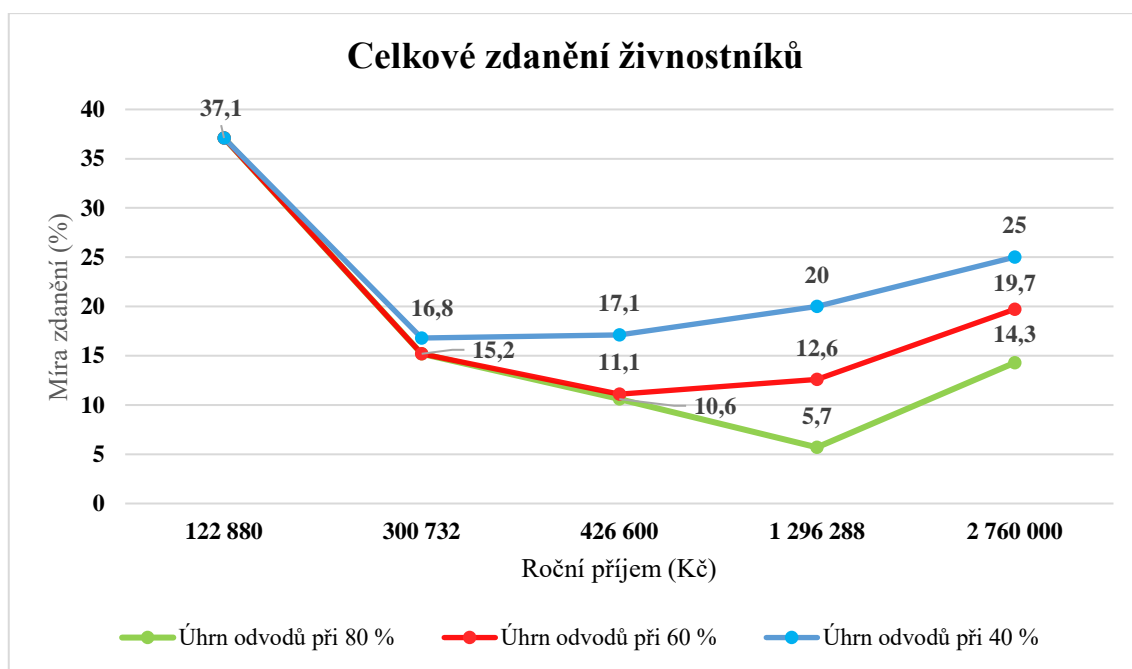
Vypočítané odvody za živnostníky při využití paušálních výdajů jsou procentuálně znázorněny vůči ročním příjmům v následující tabulce. Jsou uvažovány odvody za sociální, zdravotní pojištění a daň z příjmů.

Tab. 7: Celkový přehled zdanění pro každý typ paušálních výdajů (Vlastní zpracování)

Roční příjem (Kč)	122 880	300 732	426 600	1 296 288	2 760 000
Odvod za sociální poj. paušál 80 %	19,3 %	7,9 %	5,5 %	2,9 %	6,1 %
Odvod za sociální poj. paušál 60 %	19,3 %	7,9 %	5,8 %	5,8 %	8,3 %
Odvod za sociální poj. paušál 40 %	19,3 %	8,8 %	8,8 %	8,8 %	10,4 %
Odvod za zdravotní poj. paušál 80 %	17,8 %	7,3 %	5,1 %	1,7 %	2,8 %
Odvod za zdravotní poj. paušál 60 %	17,8 %	7,3 %	5,1 %	2,7 %	3,8 %
Odvod za zdravotní poj. paušál 40 %	17,8 %	7,3 %	5,1 %	4,1 %	4,8 %
Odvod za daně příjmů 80 %	0 %	0 %	0 %	1,1 %	5,4 %
Odvod za daně příjmů 60 %	0 %	0 %	0,2 %	4,1 %	7,6 %
Odvod za daně příjmů 40 %	0 %	0,7 %	3,2 %	7,1 %	9,8 %
Celkové zdanění paušál 80 %	37,1 %	15,2 %	10,6 %	5,7 %	14,3 %
Celkové zdanění paušál 60 %	37,1 %	15,2 %	11,1 %	12,6 %	19,7 %
Celkové zdanění paušál 40 %	37,1 %	16,8 %	17,1 %	20 %	25 %

Z tabulky je již patrné, že největších odvodů dosahují živnostníci při paušálních výdajích 40 %. Dále si jde všimnout, že celkové zdanění u nejnižšího příjmu je pro všechny paušální sazby stejné. Je to způsobené minimálními vyměřovacími základy. Od překročení tohoto základu a dosažení odvodů z daně příjmů fyzických osob, je celkové zdanění již různorodé. Podrobnější rozbor bude v následujícím grafu.

Opět proběhne grafická interpretace celkových odvodů živnostníků a jejich následné porovnání. Rozdílných odvodů si lze všimnout již z tabulky. Žádný rozdíl nevzniká pro příjmy, které dosahují nízkého vyměřovací základu a musí se použít zákonem stanovený minimální vyměřovací základ.

Graf 3: Celkové zdanění živnostníků (Vlastní zpracování)

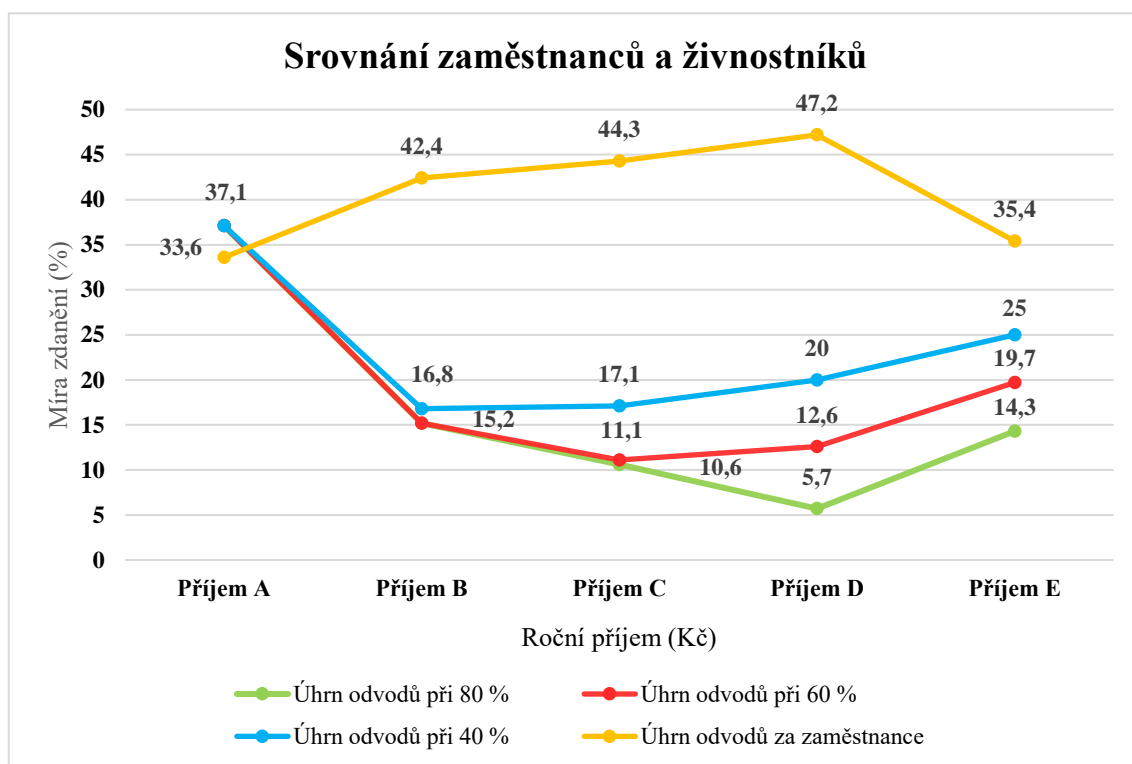
Znázorněný graf celkového zdanění živnostníků má dva průběhy. Nejprve od nejnižších příjmů se celková daň chová degresivně. Od překročení minimální hranice na sociální pojištění je průběh celkové daně progresivní. Pozdější průběh progresivní daně je dále ovlivněn výškou paušálních výdajů. Nejvíce zaplatí na odvodech živnostníci s paušální sazbou 40 %. Dále je patrné, že odvody při paušální sazbě 80 % a 60 % mají do druhého příjmu stejný průběh a jejich odvody jsou identické. Následující průběh odvodů je rozdílný. Důvod, jak již byl dříve zmíněný, je ten, že po překročení minimální hranice na odvody, se veškeré odvody počítají z vyměřovacího základu, který vychází z rozdílu mezi příjmem a paušálním výdajem.

Roční příjem ve výši 122 880 Kč má pro první dvě nejvyšší sazby stejný průběh, až po příjem 300 732 Kč. Zde vzniká nepatrný rozdíl v odvodech, který je způsobený nízkým odvodem za daň z příjmů. Pro následující příjem 426 600 Kč je splněna podmínka pro vyměřovací základy a jsou již rozdílné odvody za sociální pojištění u paušální částky 60 %. Nejnižší odvody jsou 5,7 % pro paušální sazbu 80 % a pro sazbu 60 % je odvod 11,1 %. Tak nízké odvody s porovnáním ročního příjmu 122 880 Kč, kde míra zdanění dosahuje 37,1 %, působí velice nerovnoměrně.

3.2.4 Porovnání odvodů zaměstnanců a živnostníků

Poslední část je věnována porovnání odvodů zaměstnanců a živnostníků formou grafu. Výchozími údaji jsou údaje z tabulek, které byly graficky interpretovány. Sloučením grafu celkového zdanění zaměstnanců a živnostníků umožňuje vyvodit závěry, proč je švarc systém tak atraktivní.

Spojením dvou grafů je potřebné vyrovnat pár nesrovnalostí. Rozdíl spočívá z míry zdanění vůči celku. Pro odvody zaměstnanců a míry celkového zdanění je výchozím údajem superhrubá mzda. Nicméně úvaha autora pro roční příjmy u živnostníků pracujících s údaji, které jsou rovny hrubé mzdě u zaměstnanců. Rozdíl bude patrný na počátku zdanění a pro demonstraci míry zdanění nepatrný.

Graf 4: Srovnání zaměstnanců a živnostníků (Vlastní zpracování)

Na sloučeném grafu 4 jsou patrné odlišné odvody na daních. Příjem A až E je u zaměstnance super hrubá mzda a pro živnostníka roční příjem. Průběh zdanění u živnostníků má nejprve při nízkých příjmech klesající tendenci, která je způsobena minimálním vyměřovacím základem. Poté se od příjmů živnostníků, u kterých základ daně splňuje podmínku pro vyměřovací základ, průběh zdanění roste. U zaměstnanců je

to přesně naopak. Nejprve má zdanění rostoucí tendenci, která je limitována stropem pro sociální odvody. Po dosažení limitu má zdanění zaměstnanců klesající charakter. Průběh zdanění zaměstnanců a živnostníků je způsoben vlivem minimálních a maximálních vyměřovacích základů, které jsou určeny pro pojištění. Další vliv pro průběh zdanění jsou slevy, v tomto případě sleva na poplatníka, která pro nízké příjmy způsobuje nulovou daň z příjmů.

Dále je nutné připomenout, že není stanovený maximální vyměřovací základ pro zdravotní pojišťovny. Růst odvodů za zdravotní pojišťovnu u živnostníků je nepatrný. Minimální vyměřovací základ u zdravotního pojištění je 162 036 Kč, určený jen pro živnostníky.

Následující porovnání v číslech odkrývá úsporu pro zaměstnance, pro které je výhodné v rámci úspory peněz přejít na živnost a nechat se zpětně zaměstnat. Je podstatné také sledovat u švarc systému rozdíl, který vzniká z hrubé mzdy a super hrubý mzdy. Takto vzniklý rozdíl je pro zaměstnavatele vždy úspora.

Nejprve příjem A v roční výši 122 880 Kč. U toho to příjmu je obrovský rozdíl v čistých příjmech. Zaměstnanec má čistý příjem větší o 32 022 Kč než při zaměstnání na živnost. To platí pro všechny paušální sazby. Pokud by zaměstnanec souhlasil se švarc systémem a nechal se zaměstnat na živnost, ochudil by se o velkou sumu k výplatě. Nehledě na to, že obcházení zákona je sankciované a také ztratil veškeré zaměstnanecké výhody.

Další příjem B ve výši 300 732 Kč je už z pohledu švarc systému zajímavější, avšak úspora činí jen 23 136 Kč pro 80 % a 60 % paušál. V tom to daném případě je pro zaměstnance výhodnější nenechat se přemluvit na práci na živnost z důvodu příjmu, který by činil měsíčně přibližně do 2 000 Kč. Opět zahrnujeme faktory rizika kontroly od příslušných orgánů a dále ztráty výhod ze zaměstnání.

Třetí příjem C je dán částkou 426 600 Kč, který už pro některé z rizika aplikace švarc systému stojí. Důvod je jednoduchý. Zaměstnanec, který by pracoval na živnostenský list a uplatnil si paušální částku 80 %, ušetří 62 286 Kč za rok.

Předposlední příjem D ve výši 1 296 288 Kč je pro využití švarc systému na místě. Při paušální sazbě 80 % ušetří zaměstnanec za rok 304 542 Kč a veškerá rizika spojená se

švarc systémem předčí vysoký příjem. Při aplikaci paušální sazbou 60 % ušetří zaměstnanec 214 666 Kč a je pro daný případ také zajímavý. Pokud dále porovnáme procentní zdanění při paušálních výdajích 80 % a zaměstnance, rozdíl činí 33,7 %.

Pro poslední příjem E je nutné brát v úvahu, že osob s příjmy 2 760 000 Kč za rok nebo podobných příjmů, není zase tolik. Při paušálních sazbách 80 % je úspora 341 559 Kč a pro 60 % činí rozdíl 196 159 Kč. Dále je zajímavé si všimnout procentního rozdílu mezi zdanění u zaměstnance a živnosti s paušální sazbou 80 %. Rozdíl je obrovský, a to 41,5 %.

Pro poslední dvě sazby je využití švarc systému velice atraktivní. Živnostníci, kteří by mohli pracovat ve švarc systému a zároveň mají vysoké příjmy, jsou velkou dírou pro státní rozpočet.

3.2.5 Státní rozpočet a švarc systém

Zaměstnavatel je povinen odvádět z hrubé mzdy 34 %, a to na sociální a zdravotní pojištění. Pokud by však zaměstnanec přešel na švarc systém, zaměstnavatel by ušetřil při odvodech právě 34 %. Zdravotní pojišťovny a stát v takovém případě přichází o velké příjmy. Stát tedy musí tyto rozdíly doplácat odjinud a takto vzniklý problém přechází zpátky na jiné daňové subjekty, které musí doplatit rozdíl. V další části je názorně uvedeno, o kolik by stát přicházel na odvodech.

Demonstrování možných finančních dopadů na státní rozpočet poslouží již dříve zmiňovaný medián mezd v roční výši 300 732 Kč. Odvod u živnostníků je 45 540 Kč. Zaměstnanec odvede po součtu pojistného a daně z příjmů částku 68 676 Kč. Rozdíl činí 23 136 Kč za rok. Dále se k tomu započítá i odvod za zaměstnavatele, který činí 102 249 Kč. Celkový odvod je ve výši 170 925 Kč za rok a rozdíl je již patrný. Pokud bychom vycházeli z údajů ČSSZ, kde platných živnostenských oprávnění je 981 tisíc a z toho 81 tisíc živnostníků by pracovaly na švarc systém a zároveň využívalo paušální sazbu 80 %, dosáhli bychom částky 13,8 miliard korun. Zde je potřebné brát s velkou rezervou, kolik osob je doopravdy zapojených do švarc systému.

3.3 Paušální sazba na Slovensku

Daň z příjmů fyzických osob a celkově daňové soustavy EU jsou velice různorodé. Paušální sazby v některých zemích zcela chybí nebo mají pouze jednu určenou sazbu. V rámci nejbližších ekonomik vůči České republice je provedena analýza paušálních sazeb na Slovensku.

Slovenská republika, která má jednotnou sazbu paušálních výdajů stanovené v § 6 odst. 10 „zákon o dani z příjmů“, a to ve výši 60 % pro rok 2017. Maximální uplatnění paušálních výdajů pro rok 2017 je 20 000 EUR⁷⁵. O rok dříve se jednalo o sazbu ve výši 40 % s maximálním stropem 5 040 EUR. Je také patrné, že švarc systém není problém jen u nás, ale i na Slovensku. Švarc systému zde také pomáhá uplatňování paušálních výdajů. Pojem švarc systém neboli zaměstnání na živnost není problém jen České republiky a Slovenské republiky, ale i dalších států EU⁷⁶.

3.4 Švarc systém v České republice

Pro Českou republiku existují profese, které jsou v těsné hranici závislé nebo samostatné činnosti. Pro správce daně je poměrně komplikované jednoznačně určit, jestli se opravdu jedná o švarc systém. Nejednoznačný přístup státu způsobuje toleranci švarc systému. Typické práce na živnost jsou finanční poradci, realitní a pojišťovací agenti nebo sportovci. Uvedené profese vykazují znaky nadřízenosti a podřízenosti, zákaz pracovat pro konkurenci nebo využívání nástrojů, např. počítač společnosti. V následujících odstavcích jsou postupně rozebrány profese na pomezí švarc systému.

⁷⁵ Zákon č. 595 Zb., o dani z příjmů, ze 4. decembra 2003.

⁷⁶ BENKO, J. Paušálne výdavky sa od 1.1.2017 zvýšia. *Podnikajte.sk* [online]. Podnikajte.sk, publikováno 25. 11. 2016 [cit. 2017-05-15].

3.4.1 Asistenti poslanců

V České republice lze nalézt legální švarc systém, který má spojitost s poslaneckou sněmovnou. Jedná se o asistenty poslanců, kteří nemají uzavřený pracovněprávní vztah. Jejich vztah je upraven obchodněprávním, ale při bližším posouzení tohoto vztahu vykazuje právě znaky pracovněprávního vztahu. Odměny za vykonání práce, vztah nadřízenosti a podřízenosti nebo pravidelná činnost převážně pro jeden subjekt. Existují dva pohledy na tento problém. První pohled je takový, že se jedná o švarc systém, který už jen z principu má být zakázaný. Mají vzniknout zcela legální pracovněprávní vztahy a jít příkladem, kdy švarc systém nemá mít místo ani ve veřejném sektoru⁷⁷.

Druhý názor je takový, že asistenti jsou financováni ze státního rozpočtu a uzavřením pracovněprávních vztahů došlo k většímu zatížení státního rozpočtu. Veškeré výdaje spojené s vyplácením by v konečném důsledku zatížily daňové poplatníky. Tento druhý názor nepřímě podporují také samotní státní kontrolori, kdy o švarc systém se nejedná a nemá znaky závislé práce. Opírají se o fakt, že tito asistenti neprovádějí všechny činnosti přímo v kanceláři poslance, tedy není stanoveno místo výkonu práce. Dále neprobíhá ani kontrola výkonu práce a asistenti nemají uvedenou pracovní dobu⁷⁸.

3.4.2 Poskytování finančních a jiných služeb

Další využívání švarc systému lze nalézt v profesích jako jsou realitní a pojišťovací agenti nebo finanční poradci. Tito živnostníci vykonávají soustavně samostatnou činnost pouze pro jedinou firmu. Je dále nutno podotknout, že práce na živnost není ze začátku pro takové společnosti úplně ideálním startem. Je možné se setkat s velice obdobným průběhem, kdy musí živnostníci projít nejprve školením. Školení probíhají v prostorách společnosti, které jsou dobrovolné a pro živnostníky neplacené. Pokud živnostníci dále spolupracují, musí tyto osoby dále poslouchat určité nařízení a kodex společnosti.

⁷⁷ GRUBER, J. Švarcsystém by neměl existovat nikde, ani ve Sněmovně, říká Středula. *Denikreferendum.cz* [online]. Referendum, publikováno 28. 3. 2017 [cit. 2017-05-14].

⁷⁸ ŠÁRKA, P. Asistenti poslanců? O švarcsystém nejde, zjistila inspekce ve Sněmovně. *Lidovky.cz* [online]. Mafra, publikováno 11. 5. 2012 [cit. 2017-05-14].

Nemluvě o vztahu nadřízenosti a podřízenosti. Někteří by namítali, že se jedná o kooperaci osob a vztah byl uzavřen dobrovolně. Ono jinou možnost ani společnosti kolikrát nenabízí.

Tyto kategorie profesí a podobné společnosti nabízející služby přes živnostníky je spousta. Stát v tomto případě poměrně dost toleruje tyto profese a státní rozpočet má značně nižší odvody z daní. Nejvíce na tom profitují opět společnosti, které neplatí odvody za sociální a zdravotní pojištění.

3.4.3 Profesionální sportovci

U této kategorie je možné se setkat s různými typy příjmů podle ZDP. Může se jednat o typicky o závislou činnost dle § 6 ZDP nebo o samostatnou činnost podle § 7 ZDP. Dále se může jednat o příjem podle § 10 ZDP a jedná se tedy o jednorázové sportovní utkání případně zúčastnění amatérského závodu z pohledu amatérských sportovců. V určitých případech může být tento příjem i osvobozený. Nejsledovanější kategorií je samozřejmě příjem podle § 7 ZDP a zda se jedná opravdu o samostatnou činnost nebo závislou podle § 6 ZDP.

Velice diskutovaní sportovci, kteří mají příjem podle § 7 ZDP, jsou jednoznačný švarc systém. Ve většině případů se jedná o profesionální sportovce, kteří uzavrou smlouvu s klubem, např. fotbalisté nebo hokejisté. Pracují tedy na živnost pro jeden klub, jezdí na zápasy společným autobusem, sportovci poslouchají příkazy apod. Nejasný postoj státu ke sportovcům a určité tolerování způsobuje poměrně velké výpadky ve státním rozpočtu.

Vykonaná činnost profesionálních sportovců pro kluby vyplývá jako závislá. V takovém případě se finanční úřad snaží doměřit daň a žene sportovce před soudy. Z rozhodnutí soudů, a hlavně nejvyššího správního soudu, vyplývá, že se o švarc systém nejedná. Prováděná činnost profesionálních sportovců je na pohled podobná jako závislá činnost. Nicméně závislá činnost dle zákoníku práce nevyplývá pro sportovce. Chybí zde právní

úprava, která specifikuje postavení sportovců v České republice. S touto úpravou se lze setkat např. ve slovenské právní legislativě⁷⁹.

Tato problematika jde napříč profesionálními sportovci a kluby. V této kategorii, jak již zaznělo, je určitá benevolence ze stran úřadů a nejasný postoj státu vůči sportovcům. Pokud by se stát pokusil doměřit daň u profesionálních sportovců za posledních několik let, jednalo by se o astronomické částky.

3.5 Starobní důchod a živnostníci

Živnostníci, kteří podnikají, musí řešit i další problém, a to je důchodové pojištění. Pokud živnostníci platí stanovené minimum za sociální pojištění, musí očekávat, že při nástupu do starobního důchodu bude vyplácen minimální důchod. Minimum živnostníků si neuvědomuje tento problém. Předcházením tohoto problému je možnost nastavit si vyšší odvody na důchodové pojištění. Podstatné tedy je, aby se živnostníci se slepě nehnali za co nejvyššími příjmy, ale pracovali i s možností vyššího odvádění peněz do svého důchodového pojištění.

Počet živnostníků za rok 2015, kteří platili minimální zálohy, je podle Městské správy sociálního zabezpečení více jak polovina. Jedná se teda o problém, který se dotkne větší části živnostníků. V příloze č. 3 lze vidět na grafu snižující se počet OSVČ platících zálohy na důchodové pojištění a celkový výběr na důchodové pojištění OSVČ byl za rok 2016 23,56 mld. Kč. Celkový počet OSVČ platících zálohy byl 677 381⁸⁰.

⁷⁹ Rozsudek, NSS č. j. 2 Afs 16/2011–82.

⁸⁰ CSSZ. Počet OSVČ platících odvody na důchodové pojištění poklesl od roku 2012 o téměř 6%. *CSSZ.CZ* [online]. Česká správa sociálního zabezpečení, publikováno 2. 2. 2017 [cit. 2017-05-20].

4 VLASTNÍ NÁVRHY ŘEŠENÍ

Švarc systém je na první pohled problém, na který nelze využít jednoduché řešení. Vzniklý problém spočívá hlavně ve významných ztrátách výběru daní. Autor práce uvedl několik možností, jakým způsobem se lze postavit švarc systému a omezit jeho zneužívání. Cílem této práce je navrhnout taková řešení, které předcházejí vzniklým problémům ze švarc systému.

4.1 Legislativní změny paušálních výdajů

V analytické části je zpracováno porovnání odvodů za rok 2016. Pro rok 2017 jsou stanoveny dva systémy, jakým lze paušální výdaj použít. Nejprve ten původní, a to paušální sazby 40 %, 60 % a 80 %, pro které jsou stanovené stropy. Nevýhodou tohoto systému je hlavně v nemožnost uplatnit daňové slevy na děti a manželku. Tento problém řeší nový systém, který běží souběžně se systémem z roku 2016.

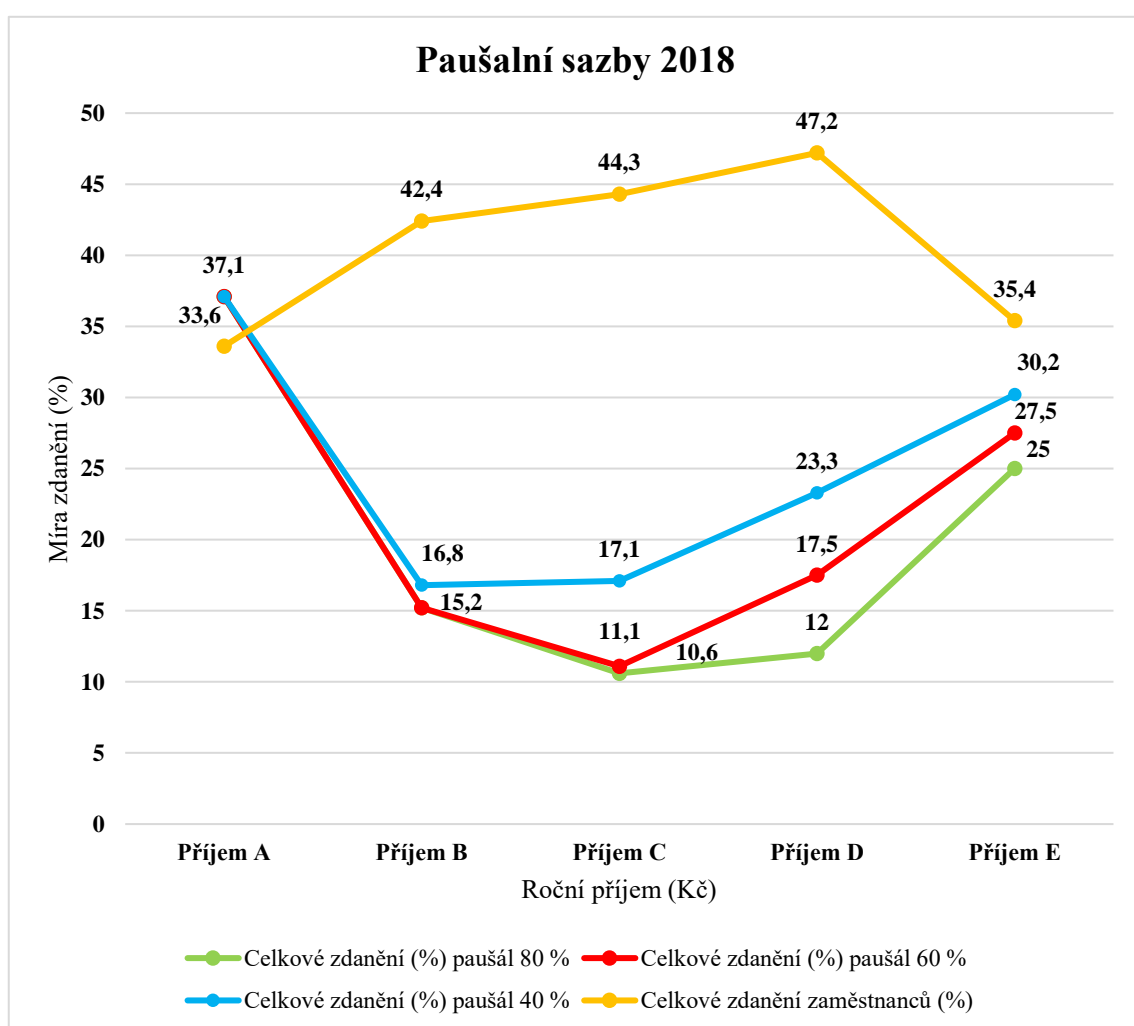
Nový systém umožňuje uplatnit opět slevy na manželku a děti, a to ze stejných sazeb. Limity pro paušální výdaje, které byly původní, se v novém systému mění. Při využití sazby 80 %, ve kterém jsou zahrnutí např. řemeslníci, je nový limit 800 000 Kč. Dále u sazby 60 %, pro osoby podnikající podle živnostenského oprávnění, je limit 600 000 Kč. Paušální sazba 40 % má mít limit 400 000 Kč. Poslední sazba 30 % je pro příjmy z nájmu, a to ve výši 300 000 Kč, které však v této práci nejsou demonstrovány. Strop pro příjmy z nájmu podle § 7 ZDP za rok 2016 byl ve výši 600 000 Kč. Nadcházející rok 2018 má být starý systém zrušený a počítá se jen se systémem novým.

Než bude demonstrována změna v rámci paušálních sazeb, je potřebné připomenout, že příjmy živnostníka se porovnávají s příjmy zaměstnance navýšené o SHM. Důvod je ten, že zaměstnavatel vyplácí mzdové náklady právě ve výši SHM. Vzniklý rozdíl je úsporou pro zaměstnavatele a jeden z hlavních důvodů pro využívání švarc systému.

Tab. 8: Příjmy zaměstnance a živnostníka (Vlastní zpracování)

	Příjem A	Příjem B	Příjem C	Příjem D	Příjem E
Příjem zaměstnance (navýšené o SHM) (Kč)	164 600	402 900	571 600	1 737 000	3 698 400
Příjem živnostníka (Kč)	122 880	300 732	426 600	1 296 288	2 760 000

V následujícím grafu bude patrné, k jakým změnám došlo, a jakým způsobem se bude chovat nový systém s novými parametry. Vycházíme z předešlých výpočtů z analytické části. Opět nebudou uplatněné žádné slevy, a to z důvodu daňové neutrality. Ne každý člověk může uplatnit slevu dítě. Vyměřovací základy pro odvody jsou ponechány beze změny.

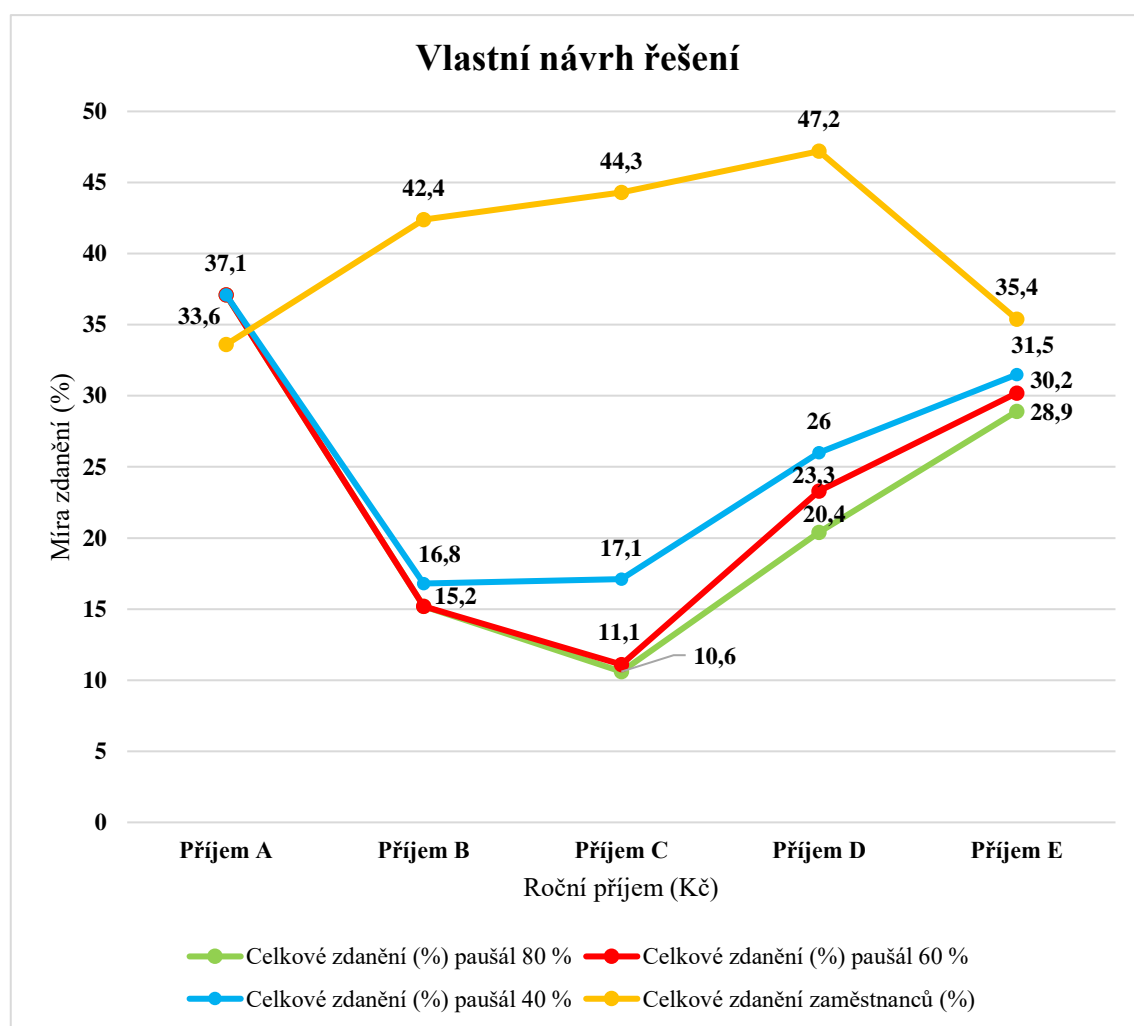

Graf 5: Paušální sazby 2018 (Vlastní zpracování)

Legislativní změny u paušálních sazeb, způsobily přiblížení daňových odvodů do státního rozpočtu. Nejmenšího rozdílu si lze opět všimnout u nejvyššího příjmu a největší rozdíl

u odvodů je pro příjem C. Největší procentní rozdíl je 33,7 % u příjmu C. Pro srovnání, největší rozdíl u paušálních sazeb roku 2016 je 41,5 %. Mnoho živnostníků tuto změnu vítají, právě z důvodu možnosti uplatnění slevy na děti a manželku. Jaký dopad to bude mít na státní rozpočet je otázkou blízké budoucnosti.

Mým návrhem je další snížení maximální částky pro paušální sazby, které ještě více vyvolá přiblížení zdanění zaměstnanců a živnostníků. Vlastní návrh vychází z nového systému, který také počítá s uplatněním slevy na dítě a manželku. Počítá se s maximální stropem pro paušální výdaje 80 % ve výši 500 000 Kč. Při paušální sazbě 60 % horní strop je 400 000 Kč a sazba 40 % se stropem 300 000 Kč.

Graf 6: Vlastní návrh řešení (Vlastní zpracování)

Z grafu je patrné, že navrhované řešení přiblíží odvody u vyšších příjmů. Mezi příjmy živnostníků A, až C zůstává vše stejné jako u paušálních sazeb 2018. Pro příjmy C, až E

dosahuje navrhované řešení bližšího zdanění pro všechny paušální sazby a růst odvodů je také větší.

Dále lze pozorovat nejmenší rozdíl u odvodů ze mzdy a paušální sazby 40 %, a to u nejvyššího příjmů. Rozdíl činí necelých 4,6 %. Největší rozdíl mezi příjmy s paušální sazbou 80 % a zaměstnanec je stejný jako u předchozího grafu, a to 33,7 %.

Navrhované řešení má tedy za následek většího přiblížení všech tří paušálních sazeb pro vyšší příjmy, a to díky snížení maximálního stropu. Pro srovnání jsou uvedené celkové procentní odvody pro příjmy D a E mezi paušálními sazbami 2018 a navrhované řešení.

Tab. 9: Srovnání odvodů navrhované řešení a nový systém (Vlastní zpracování)

Příjmy živnostníka	Příjem D (1 296 288 Kč)	Příjem E (2 760 000 Kč)
Celkové zdanění navrhovaného řešení, paušál 80 %	20,4 %	28,9 %
Celkové zdanění navrhovaného řešení, paušál 60 %	23,3 %	30,2 %
Celkové zdanění navrhovaného řešení, paušál 40 %	26 %	31,5 %
Celkové zdanění za rok 2018, paušál 80 %	12 %	25 %
Celkové zdanění za rok 2018, paušál 60 %	17,5 %	27,5 %
Celkové zdanění za rok 2018, paušál 40 %	23,3 %	30,2 %
Vzniklý rozdíl zdanění (80 %)	8,4 %	3,9 %
Vzniklý rozdíl zdanění (60 %)	5,8 %	2,7 %
Vzniklý rozdíl zdanění (40 %)	2,7 %	1,3 %

Ze srovnání je patrné, že při snížení stropu u paušálních částek způsobí větší odvody u příjmů D a E. Navrhované řešení oproti paušálním sazbám za rok 2018, vybere více na odvodech, ale větší odvody jsou viditelné, až od vyšších příjmů.

Navrhované řešení je jednou z možností, jak zmenšit rozdíl odvodů pro větší příjmy. U toho to navrhovaného řešení je šance negativní odezvy ze strany živnostníků. Také

vzniká problém s menším rozdílem napříč živnostmi. Jedná se o typický problém, kdy zemědělec s paušální sazbou 80 % a účetní s paušální sazbou 60 % mají rozdílné náklady.

Alternativní možností je změna sazeb u jednotlivých druhů podnikání. Zde není od věci si připomenout, že paušální sazby byly dříve např. u živnosti ve výši 25 %. Stát nijak razantně neměnil paušální sazby za posledních pár let a touto cestou se nejspíše, ani v blízké době nehodlá ubírat. Stát spíše využívá minimální vyměřovací základy a minimální odvody na zdravotní a sociální pojištění, které se každým rokem mírně zvyšují. I přes malou šanci uplatnění této možnosti bude v následující kapitole navrženy možné změny paušálních sazeb.

4.2 Změna paušálních sazeb

Vycházíme z předešlých údajů z analytické části, kde byly rozebrány paušální výdaje v rámci daňové soustavy sousedního státu. Navrhované řešení je sjednocení všech paušálních výdajů do jednotné sazby. Vycházíme ze Slovenské legislativy. Dále je nutné stanovit výši této paušální sazby pro navrhované řešení. Sazba paušální daně se může pohybovat v hranici 40 % až 60 %. V otázce švarc systému autor upřednostňuje výši 40 % paušální sazby, a to z důvodu menší atraktivity paušálních sazeb a jeho zneužívání. Na druhou stranu v době, kdy je ekonomika prosperuje není od věci tuto paušální sazbu zvýšit a ulehčit daňovou zátěž na živnostníky. Uplatnění možných slev na dítě a manželku by bylo možné využívat nadále.

V otázce maximální vyměřovacích základů jsou dvě možnosti. První je, že maximální výše uplatněných výdajů je stanovena v rámci jednoho maximálního stropu. Druhá možnost je uplatnění více maximálních stropů, a to pro jednotlivé živnosti. Můžeme vycházet z dělení živnosti pro paušální sazby. Maximální výši paušálních výdajů, pro obě varianty, je možné vymezit z původních částek nebo podle ekonomické situace státu. Autor upřednostňuje první možnost maximálního stropu pro paušální výdaje, který bude jednotný, a hlavně jednoznačný pro všechny.

4.3 Progresivní zdanění zaměstnanců

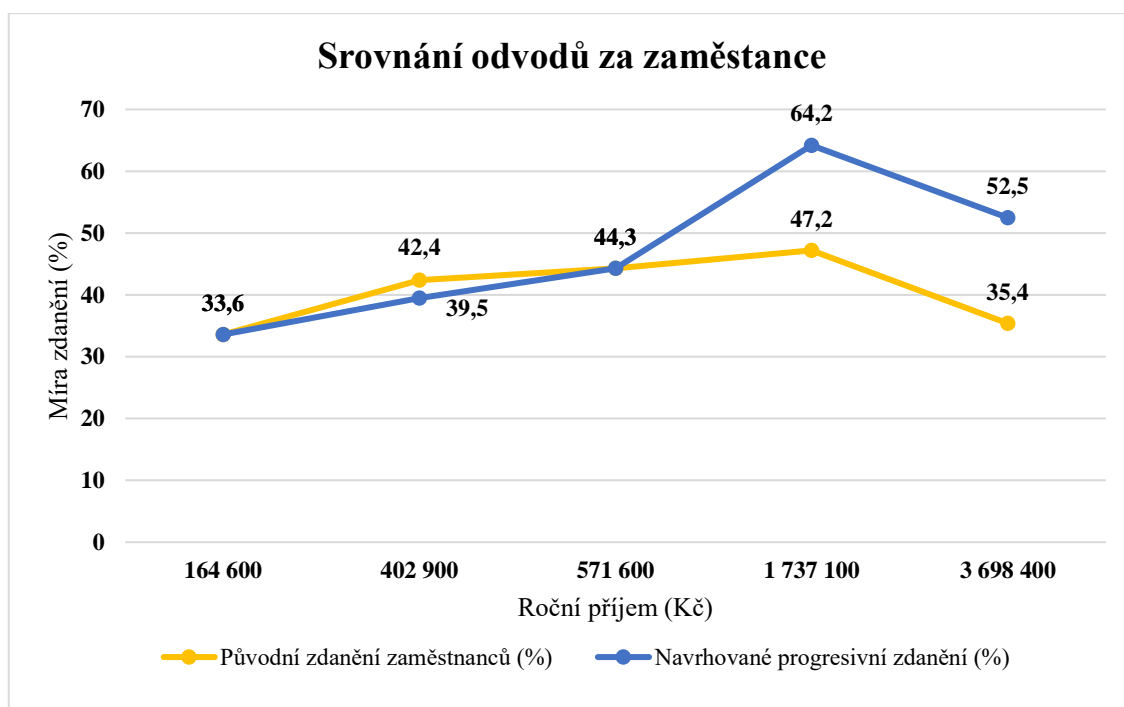
V poslední době se objevují návrhy v podobě progresivního zdanění zaměstnanců. Tato změna má přivést větší odvody do státního rozpočtu. S porovnáním jiných států EU, podle OECD, je daňové progrese v České republice nižší. Zavedením progresivního zdanění má lidi s vyššími příjmy daňově více zatížit. Z opačného hlediska, zaměstnanci s nižšími příjmy mají na odvodech odvést méně peněz do státní kasy.

Pro demonstraci průběhu progresivního zdanění zaměstnanců jsou využity daňové sazby a postup výpočtu, které navrhuje politická strana ČSSD. Uvedený návrh rozděluje příjmy do 4 kategorií s různými daňovými sazbami. Jako příjem zaměstnance se uvažuje hrubá mzda. Výpočet DPFO je proveden opět ze SHM. Výslednou daňovou povinnost je možné snížit o daňové slevy. Nyní si uvedeme tabulku s příjmy a daňovými sazbami.

Tab. 10: Navrhované sazby pro progresivní zdanění (Vlastní zpracování)

Sazba 12 %	Sazba 15 %	Sazba 25 %	Sazba 32 %
0 Kč > 30 000 Kč	30 000 Kč > 40 000	40 000 Kč > 50 000 Kč	> 50 000 Kč

Lidé s příjmy do 30 000 Kč odvedou na daních o 3 % méně. Otázka je, kolik lidí zaplatí na daních, když mohou uplatnit slevu na poplatníky nebo další slevy. Dále sazby pro příjem mezi 30 000 Kč a 40 000 Kč jsou ponechány na 15 %, tedy beze změny. Následující příjem mezi 40 000 Kč a 50 000 Kč je již zdaněný o 10 % více než v předchozím případě. Čtvrtá kategorie, což jsou příjmy nad 50 000 Kč, jsou zdaněny 32 %. Jedná se o extrémní odvody z daních příjmů fyzických osob. Pokud vezmeme v úvahu, že se platí na odvodech také sociální a zdravotní pojištění, můžeme dojít u vyšších příjmů zdanění přes 50 %. Tento extrém je znázorněný v následujícím grafu.

Graf 7 Srovnání odvodů za zaměstnance (Vlastní zpracování)

Snaha zvýšit odvody z daně příjmů fyzických osob způsobí obrovský rozdíl oproti původní jednotné sazbě 15 %. Myšlenka zdanit bohaté není zase tak špatná, ale při srovnání celkových odvodů se jedná o nepředstavitelné částky, které by museli zdanit osoby s vyššími příjmy. Největší problém je právě v daňové sazbě 32 %. Z grafu je patrné, že z ročního příjmu 1 737 100 Kč, který dosahuje maximálního vyměřovacího základu pro SP, je odvedeno celkově na daních 64,2 %. Po dosažení vyměřovacího základu SP je následující průběh zdanění klesající.

Snaha stanovit progresivní zdanění je pro nižší příjmy vítanější změnou. Ušetří menší část peněz na odvodech. Osoby s vyššími příjmy by si připlatily za zavedení progresivního zdanění. V závěru je také nutné pracovat s myšlenkou, že ze strany zaměstnanců bude kladen velký důraz, aby se dostali do nižší daňové sazby.

4.4 Zvýšení odvodů za důchodové pojištění

V analýze současného stavu byl rozebrán problém ohledně důchodového pojištění u živnostníků, kdy velká skupina živnostníků odvádí minimální zálohy na důchodové pojištění. Jak již bylo dříve zmíněné jedna, z možností je dobrovolného zvýšení zálohy na starobní důchod.

Ze strany státu chybí i nějaké protiopatření, kdy si stát neuvědomuje, že mnoho živnostníků na ten problém narazí pozdě a jeho řešení vlastně ani neexistuje. Živnostníci si kolikrát ani tento problém neuvědomují. Autor práce proto doporučuje zvýšení procentní sazby na důchodové pojištění nebo zvýšení minimální výše zálohy. Stát by měl příčinným způsobem držet ochranářskou ruku nad živnostníky a preventivně tomuto problému předcházet.

4.5 Zakázání švarc systému nejen ve státním sektoru

Již dříve zmiňovaný problém v analytické části, kdy stát vystupuje proti švarc systému, ale má v poslanecké sněmovně asistenty, legálně pracují na švarc systém. Možné řešení má dvě možnosti. Nechat původní systém nebo ho zakázat. Osobně se přikláním k názoru prvnímu. Důvod je prostý. Pokud chce stát u OSVČ provádět stále zatěžující kontroly jako doposud, musí už z principu jít příkladem a švarc systém ve veřejném sektoru potlačit. Další argument je ochrana zaměstnance zákoníkem práce, kdy má nárok na odstupném, dovolenou nebo příplatky za přesčasy. Nemluvě o státu, který jde proti švarc systému a sám ho vlastně používá. Důležité je si říct i negativní dopad. Ten by dopadl na státní rozpočet, který by musel financovat tyto zaměstnance. Avšak za cenu, která znamená lepší pracovní podmínky pro asistenty.

Závěrem je nutné přistoupit k větším kontrolám v rizikových profesích, kde soustavně probíhá zneužívání švarc systému. Obzvlášť je důležité pevně rozhodnout v otázce švarc systému u kategorií, kde jsou úniky v odvodech největší a přestat tolerovat tyto úniky. Do rizikových profesí patří již zmínění sportovci, finanční poradci nebo pojišťovací agenti.

4.6 Úprava správních deliktů a pokut

Určené pokuty podle legislativy ZZ jsou stále málo odstrašující pro živnostníky i zaměstnavatele. Ten to jev je způsobený právě vysokými rozdíly v odvodech na daních, proto autor práce navrhuje následující úpravy ve výši pokut.

Minimální pokuta za švarc systém je stanovena ve výši 50 000 Kč při poskytnutí závislé práce mimo pracovněprávní vztah. Pokud stát dále hodlá pokračovat v metodice zakazování, je minimální výše pokuty podle mého názoru nízká. Důvod je prostý, švarc systém lze uzavřít za předpokladu, že ten to vztah nabídne zaměstnavatel zaměstnanci. V určitých případech zaměstnavatel dokonce přikáže zaměstnanci, aby ukončil pracovněprávní vztah a přešel na švarc systém. Je tedy na místě, zvýšit minimální výšku pokuty, a to ve výši 125 000 Kč pro zaměstnavatele, kteří nabízejí nelegální možnost zaměstnání, a to ve formě švarc systému.

Dále je nutné zavést minimální výšku pokuty také pro osoby, které poskytnou výkon závislé práce, tedy OSVČ, a to od výše 25 000 Kč. Obcházení zákona se již nevyhne bez pokuty pro OSVČ.

Výše udělených pokut může být v mnoha případech likvidační pro společnost nebo živnostníka. Na majetkové poměry je tedy nutné vždy přihlídnout. Tato povinnost vyplývá z judikatury soudů i přes chybějící ustanovení v zákoně o zaměstnanosti. Více se k této problematice lze dočíst v analýze současné legislativy. Závěrem doporučuji tuto ustanovení uvést v zákoně o zaměstnanosti.

Opačný postup při udělování pokut je zmírnit její výši. Za předpokladu, že by se jednalo o prvotně uložený správní delikt a rozsah švarc systému by nebyl nijak výrazný. Výše pokuty by byla na minimální úrovni stanovené zákonem. Mírnější pokuty jsou patrné u osob, které vykonávají práci mimo pracovněprávní vztah a pro tyto osoby není ani stanovena nejnižší hranice.

4.7 Částečné povolení švarc systému

Zneužívání švarc systému ze strany živnostníků je nemalý. Tento problém vznikl díky rozdílnému zdanění živnostníků a zaměstnanců. Tito živnostníci přistupují ke švarc systému kvůli vyšším příjmům i za cenu nulové ochrany, která vyplývá pro zaměstnance ze zákoníku práce. Změnou legislativy a částečného povolení švarc systému např. pro studenty do 26 let, kteří jsou zaměstnáni rodinnými příslušníky v rodinných firmách. Takto zavedené opatření by se týkalo jen malého počtu studentů. Většina studentů má uzavřený pracovněprávní vztah ve formě dohod. Znatelnější čerpání této výhody by šlo zaznamenat během letních prázdnin, kdy studenti mají mnohem více času a jsou schopni odpracovat více hodin.

4.8 Příprava na kontrolu

Může se jednoho dne stát, že proběhne kontrola u OSVČ, která musí umožnit správci daně tuto kontrolu provést. OSVČ musí při této kontrole prokázat svoji totožnost. Podstatné je také poskytnout dokumenty správci daně. Jedná se o dokumenty, které dokládají činnost OSVČ, např. doložit příslušnou fakturu za provedenou činnost nebo organizační strukturu společnosti. Při doložení organizační struktury se zjišťuje, zda není OSVČ zahrnutá v organizační struktuře odběratele. Tento skutkový stav je převážně zjišťován u odběratele.

Při průběhu jednání je podstatné poskytnout jen ty informace, které jsou nutné a na irelevantní dotazy neodpovídat. O kontrole je sepsán protokol. Nicméně poskytnuté odpovědi slouží jako důkazní materiál, a to v případě, že OSVČ skončí u soudního řízení. Po skončení jednání je předán protokol a její výsledek.

Prováděné kontroly ze strany správce daně u osob zúčastněných je v příloze č. 2. Proběhla kontrola reálné společnosti. Z důvodu interních informací nejsou uvedené konkrétní osoby ani společnosti.

Správce daně kontroloval společnost z důvodu velkého množství subdodavatelů typu OSVČ. Poskytování služeb prováděla společnost pro odběratele za pomoci

subdodavatelů. Zde byla snaha doměřit daň ze závislé činnosti u subdodavatelů typu OSVČ.

Dotazy směřovaly na to, jakým způsobem byla prováděna činnost a kdo ji vykonával. Dále zda byly používány vlastní nástroje nebo nástroje zadavatele a jakým způsobem se promítla do ceny. Jakým způsobem probíhala kontrola práce. Zda za vykonanou činnost byl subdodavatel odměňován.

V odpovědích bylo uvedeno několik míst, kde byla prováděna činnost. Jediné místo výkonu vzbuzuje pochybení u správce daně. Dále, že subdodavatel nebyl odměňován za provedenou činnost, ale kalkulovaná činnost byla uvedena na faktuře. Podstatná odpověď je i pro vlastní nástroje, že zadavatel neposkytoval nástroje pro výkon činnosti subdodavateli.

Závěru je tedy nutné, aby OSVČ měla řádně sepsanou smlouvu s odběratelem. Nesmí z nich vyplývat znaky závislé práce. Dále je nutné vědět, že při kontrole se snaží správce daně dobře promyšlenými dotazy nasměrovat osoby zúčastněné ke švarc systému. Správce daně tedy kontroluje jak smlouvu, tak i prováděnou činnost, aby zjistil, zda není zastřešený pracovněprávní vztah dobře sepsanou smlouvou. Nutné je také dokládat poskytnuté činnosti fakturami. Jestli OSVČ fakturuje jen na jednomu nebo dvěma odběrateli je poměrně komplikované dokazovat, že se nejedná o švarc systém.

ZÁVĚR

Švarc systém je stále současný problém, který podnikatelé a živnostníci budou nadále využívat i v budoucnosti. V určitém směru mají účastníci výhodu švarc systému, že prokazování je velice zdlouhavý a komplikovaný proces. Každý případ se musí posuzovat samostatně a rozhodovat o tom, zda se jedná opravdu o švarc systém. Současná legislativa výslovně zakazuje švarc systém.

Subjekty, které využívají švarc systém, hrozí riziko, že při jeho prokázání bývají udělené vysoké pokuty. Výše pokut a jejich stanovení je nutno čerpat ze současné legislativy a dále pracovat s judikaturou soudů. Kromě udělené pokuty hrozí subjektům doměření daně za odvody sociálního a zdravotního pojištění.

Poznatky této práce ukazují také na stále opakující se chyby v modelových smlouvách, které je vhodné patřičným způsobem upravit a vyhnout se znakům závislé práce. Dále je nutné brát obezřetnost při kontrole správce daně, kde je nutné poskytnout smlouvy a odpovídat na dotazy s velkou opatrností.

Dále byly demonstrovány modelové příklady. Z těchto příkladů vyplývá, jakých odvodů dosahují účastníci švarc systému. Průběh těchto odvodů je různorodý, a ne vždy se vyplatí zaměstnancům, přejít na živnost. V jednom případě dosahuje rozdíl mezi zdanění zaměstnance a živnostníka 41,5 %. A jedná se opravdu o enormní odlišnost ve zdanění příjmů.

Je potřebné také sledovat současnou legislativu vztahující se k paušálním výdajům, které živnostníci tak rády využívají. Nyní jsou dva systémy aplikace paušálních výdajů a pro následující rok bude možné využívat jen ten novější systém. U nového systému si lze všimnout menších rozdílů ve zdanění. Navrhované řešení v tom to případě počítá ještě s dalším zmenšením a následnému zvýšení odvodů na daních.

Pokud by stát chtěl účastníky švarc systému ještě více omezit ve formě pokut, navrhované řešení je stanovení minimální výše pokuty pro OSVČ, které pracují na švarc systém. Také je nutné zvýšit minimální pokutu u osob, které nabídnou možnost pracovat mimo pracovněprávní vztahy. Dále je nutné ve státní správě zakázat švarc systém, a to osobám

vykazující typické znaky závislé práce a všechny tyto subjekty řádně zaměstnat. Poslední navrhovanou změnou je opakem výše zmíněných, a to povolení švarc systému. Tato výjimka by se vztahovala k úzkému okruhu daňových subjektů a to studentů, které zaměstnávají rodinní příslušníci.

Také byl zmíněný problém starobního důchodu u živnostníků. Při nízkých minimálních zálohách na starobní důchod, musí počítat živnostníci při odchodu do důchodu, že jejich výše důchodu bude minimální. Na vzniklý problém, ale živnostníci přicházejí pozdě. Je tedy nutné, aby stát patřičným způsobem reagoval na tento problém. Minimální odvody se netýkají jen živnostníků využívající švarc systém, ale jedná se o problém všech živnostníků.

Hlavním cílem této práce bylo navrhnout řešení, které vzniklé rozdíly švarc systému, co možná nejlepším způsobem zmírní. Objasnit legislativní problematiku vztahující se k švarc systému. Dále poukázat na tyto rozdíly v odvodech mezi OSVČ a zaměstnance. Vzniklý rozdíl je taky důvod, proč existuje švarc systém a změny v systému zdanění jsou na místě.

Závěrem je nutné připomenout, že nynější celosvětový trend je snižování daně ze mzdy. Efektivnější výběr jiných daní a zabránění úniků peněz může pomoci této situaci a snížit tuto daň. Dále je poukazováno na využívání jiných daní, převážně speciálních. Na tento nový trend poukazuje jak EU, tak i OECD.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

BENKO, Ján. Paušálne výdavky sa od 1.1.2017 zvýšia. *Podnikajte.sk* [online]. Podnikajte.sk, publikováno 25. 11. 2016 [cit. 2017-05-15].

BRYCHTA, Ivan, Ivan MACHÁČEK, Martin DĚRGEL a Ivana PILAŘOVÁ. *Meritum Daň z příjmů 2014*. Praha: Wolters Kluwer, s. 616. ISBN 978-80-7478-462-0.

BUSINESSINFO. Kolik je v České republice živnostníků? Údaje se liší o milion. *Businessinfo.cz* [online]. CzechTrade, publikováno 15. 3. 2016 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/kolik-je-v-ceske-republice-zivnostniku-udaje-se-lisi-o-milion-75406.html>.

CSSZ. Přehled o počtu OSVČ dle krajů pro rok 2016. *CSSZ.CZ* [online]. Česká správa sociálního zabezpečení, publikováno 2017 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/statistiky/ekonomicke-ukazatele/prehled-o-poctu-osvc-dle-kraju-resp-dle-okresu-a-kraju/prehled-o-poctu-osvc-dle-kraju-pro-rok-2016.htm>.

CZSO. Průměrné mzdy – 4. čtvrtletí 2016. *Czso.cz* [online]. Český statistický úřad, publikováno 10. 3. 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/cr/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2016>.

CSSZ. Počet OSVČ platících odvody na důchodové pojištění poklesl od roku 2012 o téměř 6%. *CSSZ.CZ* [online]. Česká správa sociálního zabezpečení, publikováno 2. 2. 2017 [cit. 2017-05-20]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2017/20170202-pocet-osvc-platicich-odvody-na-duchodove-pojisteni-poklesl-od-roku-2012-o-temer-6-procent.htm>.

DVOŘÁKOVÁ, Veronika. *Zdaňování příjmů fyzických a právnických osob 2016*. 1 vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2016, 328 s. ISBN 978-80-7552-035-7.

FINANCE. Základ a sazby pojistného u sociálního pojištění OSVČ. *Finance.cz* [online]. Mladá fronta, publikováno © 2016 [cit. 2017-04-19]. Dostupné z:

<https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-z-prijmu/socialni-pojisteni-osvc/zaklad-a-sazby/>.

GOLA, Petr. OSVČ: 20 nevýhod, se kterými je nutné počítat. *Firmy.finance.cz* [online]. Mladá fronta, publikováno 21. 8. 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <https://firmy.finance.cz/zpravy/finance/450012-osvc-20-nevyhod-se-kterymi-je-nutne-pocitat/>.

GRUBER, Jan. Švarcsystém by neměl existovat nikde, ani ve Sněmovně, říká Středula. *Denikreferendum.cz* [online]. Referendum, publikováno 28. 3. 2017 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: <http://denikreferendum.cz/clanek/24943-svarcssystem-by-nemel-existovat-nikde-ani-ve-snemovne-rika-stredula>.

HABÁŇ, Petr. Inspektoři práce provedli téměř 27 tisíc kontrol. Ubylo smrtelných pracovních úrazů. *MPSV.CZ* [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí, publikováno 19. 4. 2017 [cit. 2017-04-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/30289>.

HOLUB, Lukáš. Dopady NOZ na pracovněprávní vztahy. *Pravni prostor.cz* [online]. Právní prostor, publikováno 11. 9. 2014 [cit. 2017-21-04]. Dostupné z: <http://www.pravni prostor.cz/clanky/pracovni-pravo/dopady-noz-na-pracovnepravni-vztahy>.

IPODNIKATEL. Švarc systém aneb zaměstnání „na živnostňák“. *Ipodnikatel.cz* [online]. Zlín: Jakub Křížka, publikováno 14. 1. 2012 [cit. 2016-11-01]. Dostupné z: <http://www.ipodnikatel.cz/Prijem-zamestnancu/svarc-system-aneb-zamestnani-na-zivnostnak/Postih-svarc-systemu.html>.

KAPOUN, Radek. *Aktuální průvodce problematikou nelegálního zaměstnávání pro podnikatele*. Olomouc: ANAG, 2012, 102 s. ISBN 978-80-7263-755-3.

KONEČNÁ, J. Podnikatel, podnikání, OSVČ. *Jakpodnikat.cz* [online]. Jana Konečná, publikováno 27. 1. 2015 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: <http://www.jakpodnikat.cz/podnikani-osvc-podnikatel.php>.

KURZY. ČR celkem (Průměrný evidenční počet zaměstnanců osob, čtvrtletní data) - ekonomika ČNB. *Kurzy.cz* [online]. AliaWeb, © 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.kurzy.cz/cnb/ekonomika/osob-ctvrtletni-data/cr-celkem/>.

MPO. Roční přehled podnikatelů a živností. *Mpo.cz* [online]. Ministerstvo průmyslu a obchodu, publikováno 27. 1. 2017 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.mpo.cz/cz/podnikani/zivnostenske-podnikani/statisticke-udaje-o-podnikatelich/rocní-prehled-podnikatelu-a-zivnosti--222295/>.

NEŠČÁKOVÁ, Libuše a Lucie MARELOVÁ. *Vnitřní závazné předpisy zaměstnavatele a jiné pracovní právní úkony: krok za krokem*. 1. vyd. Praha: Grada, 2013, 246 s. ISBN 978-80-247-4622-7.

ORGANISATION FOR ECONOMIC CO-OPERATION AND DEVELOPMENT. Revenue Statistics 2016 - the Czech Republic. *Oecd.org* [online]. France: OECD, publikováno 30. 11. 2016 [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: <https://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-czech-republic.pdf>.

Pokyn č. D – 285 – k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. SRPOVÁ, Jitka, Václav ŘEHOŘ a kol., 2010. *Základy podnikání: teoretické poznatky, příklady a zkušenosti českých podnikatelů*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-3339-5.

SZAROWSKÁ, Irena. Personal Income Taxation in a Context of a Tax Structure. *Procedia Economics and Finance* [online]. Elsevier B.V, 2014, 12, 662-669 [cit. 2016-10-31]. DOI: 10.1016/S2212-5671(14)00391-8. ISSN 22125671. Dostupné z: <http://www.sciencedirect.com.ezproxy.lib.vutbr.cz/science/article/pii/S2212567114003918>.

ŠÁRKA, Pálková. Asistenti poslanců? O švarcsystém nejde, zjistila inspekce ve Sněmovně. *Lidovky.cz* [online]. Mafra, publikováno 11. 5. 2012 [cit. 2017-05-14]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/o-svarcsystem-se-v-pripade-asistentu-poslancu-nejedna-zjistila-inspekce-1qd-/zpravdomov.aspx?c=A120510_185459_ln_domov_spa.

ŠTĚTKA, Jan. Ten, který rozjel švarcsystém a skončil na dlažbě. *Ekonom.ihned.cz* [online]. Praha: Economia, publikováno 15. 7. 2011 [cit. 2016-10-31]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://ekonom.ihned.cz/c1-52306170-ten-ktery-rozjel-svarcsystem-a-skoncil-na-dlazbe>.

ŠUBRT, Bořivoj, TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – I. Část. *Mzdovapraxe.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 2. 12. 2011 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: http://www.mzdovapraxe.cz/archiv/dokument/doc-d36126v45832-zavisla-prace-nelegalni-prace-a-svarcsystem-od-1-1/?search_query=.

ŠUBRT, Bořivoj, TREZZIOVÁ, Dana. Závislá práce, nelegální práce a „švarcsystém“ od 1. 1. 2012 – II. Část. *Danari.online.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 21. 12. 2011 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d36364v46129-zavisla-prace-nelegalni-prace-a-svarcsystem-od-1-1/>.

TICHÝ, Oldřich. Od ledna 2016 se mění zdravotní pojištění u všech skupin plátců. *VZP.cz* [online]. Publikováno 11. 11. 2015 [cit. 2017-04-06]. Dostupné z: <https://www.vzp.cz/o-nas/aktuality/od-ledna-2016-se-meni-zdravotni-pojisteni-u-vsech-skupin-platcu>.

TREZZIOVÁ, Daniela. Rizika švarcsystému a jeho kontrola. *Danari.online.cz* [online]. Wolters Kluwer, publikováno 1. 6. 2012 [cit. 2017-03-25]. Dostupné z: <http://www.danarionline.cz/archiv/dokument/doc-d38763v48736-rizika-svarcsystemu-a-jeho-kontrola/>.

Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 11. 2007, č. j. 1 As 9/2008-133. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2016*. 13. akt. vyd. Praha: 1. VOX, 2016, 396 s. ISBN 978-80-87480-44-1.

VZP. OSVČ – průměrná mzda. *Vzp.cz* [online]. Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, © 2015 [cit. 2017-05-01]. Dostupné z:

<https://www.vzp.cz/platci/informace/povinnosti-platcu-metodika/osvc/osvc-prumerna-mzda>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 9. 2004, č. j. 2 Afs 62/2004. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 1. 2009, č. j. 2 Afs 72/2008. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16. 6. 2011, č. j. 21 Cdo 920/2010. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 11. 2011, č. j. 2 Afs 16/2011–82. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-5-15]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 17. 12. 2014, č. j. Afs 203/2014-49. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-04-21]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 2. 2017, č. j. 272/2016-53. Nejvyšší správní soud [online]. Nejvyšší správní soud, © 2010 [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <http://www.nssoud.cz>.

Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník, ze dne 3. února 2012.

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění ze dne 30. června 1995.

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce ze dne 21. dubna 2006.

Zákon č. 435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti, ze dne 13. května 2004.

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ze dne 20. listopadu 1992.

Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti ze dne 20. listopadu 1992.

Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění ze dne 20. listopadu 1992.

Zákon č. 595 Zb., o dani z příjmů, ze 4. decembra 2003.

ZÁMEČNÍK, Petr. Daň z příjmů: Které daňové úlevy se vyplátí? *Investujeme.cz* [online]. Fincentrum, publikováno 18. 3. 2015 [cit. 2017-04-20]. Dostupné z: <http://www.investujeme.cz/clanky/dan-z-prijmu-ktre-danove-ulevy-se-vyplati/>.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATECH A SYMBOLŮ

DPFO	Daň z příjmů fyzických osob
ČSÚ	Český statistický úřad
ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
FO	Fyzická osoba
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OZ	Občanský zákoník
PO	Právnícká osoba
SHM	Superhrubá mzda
SP	Sociální pojištění
ZDP	zákon o daních z příjmů
ZP	Zákoník práce
ZZ	zákon o zaměstnanosti

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Daňový mix v České republice v roce 2016	22
Graf 2: Celkové zdanění zaměstnanců	40
Graf 3: Celkové zdanění živnostníků	44
Graf 4: Srovnání zaměstnanců a živnostníků	45
Graf 5: Paušální sazby 2018	53
Graf 6: Vlastní návrh řešení	54
Graf 7: Srovnání odvodů za zaměstnance	58

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Typy slev na dani.....	21
--------------------------------	----

SEZNAM TABULEK

Tab. 1: Výpočet daně z příjmů pro fyzické osob	26
Tab. 2: Výpočet mezd zaměstnanců	38
Tab. 3: Celkové roční zdanění za zaměstnance	39
Tab. 4: Zdanění živnostníků – paušální výdaje 80 %	41
Tab. 5: Zdanění živnostníků – paušální výdaje 60 %	42
Tab. 6: Zdanění živnostníků – paušální výdaje 40 %	42
Tab. 7: Celkový přehled zdanění pro každý typ paušálních výdajů	43
Tab. 8: Příjmy zaměstnance a živnostníka	53
Tab. 9: Srovnání odvodů navrhované řešení a nový systém	55
Tab. 10: Navrhované sazby pro progresivní zdanění	57

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Pokyn D-285 Ministerstva financí čj. 53/79 983/2005-532

Příloha č. 2: Protokol o provedené kontrole na daňovém subjektu

Příloha č. 3: Počet OSVČ platících odvody na důchodové pojištění

Příloha č. 1: Pokyn D-285 – k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů⁸¹

POKYN D-285

Ministerstva financí

čj. 53/79 983/2005-532,

k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění

pozdějších předpisů, a vymezení tzv. závislé činnosti

Ministerstvo financí v zájmu zajištění jednotného uplatňování ustanovení § 6 odst.1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, vydává tento pokyn.

Účelem tohoto pokynu je vymezit hranice pro správné stanovení způsobu zdanění příjmů daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti ve spojitosti s uzavřenými jinými než pracovněprávními vztahy, tj. určení správného způsobu zdanění v případech nesprávně uzavřených a formulovaných obchodněprávních a občanskoprávních vztahů z hlediska daňového.

Meritum pokynu vychází z platné právní úpravy a rozsudků Nejvyššího správního soudu a Ústavního soudu.

Při posuzování jednotlivých případů z hlediska zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů, je třeba vycházet z toho, zda se v konkrétním případě jedná o závislou činnost, zda posuzovaná činnost nese znaky závislé činnosti podle citovaného zákona o daních z příjmů, a nikoliv to, jakou právní skutečností byla tato činnost založena. Citovaný zákon o daních z příjmů sice používá pojem "závislá činnost", avšak nutno podotknout, že tento pojem není zcela totožný s pojmem "závislá činnost" z pracovněprávního hlediska. Pro kvalifikaci příjmů podřazených pro účely daně z příjmů

⁸¹ Pokyn č. D – 285 – k aplikaci § 6 odst. 1 a 2 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

pod ustanovení § 6 citovaného zákona o daních z příjmů není rozhodující na základě jakého právního vztahu poplatníkovi příjmy plynou. Podstatným a základním rysem závislé činnosti je skutečnost, že není vykonávána zcela nezávisle, tzn. pod vlastním jménem, na vlastní účet a s vlastní odpovědností poplatníka, ale naopak podle pokynů toho, kdo odměnu za vykonanou práci vyplácí (plátce). Daní z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti jsou tak podrobeny nikoliv pouze příjmy plynoucí z pracovněprávních vztahů uzavřených podle zákoníku práce, ale pod takový způsob zdanění zahrnul zákonodárce i příjmy z obdobného poměru, přičemž tento jakkoliv dále nedefinoval, vymezil jej jen vzájemným vztahem plátce a poplatníka, a to povinností poplatníka dbát příkazů plátce (§ 6 odst.1 písm.a) zákona). Současně za příjmy ze závislé činnosti pro účely zdanění prohlásil zákon i další příjmy, a to bez ohledu na právní skutečnost vznik příjmu zakládající (např. § 6 odst.1 písm.b) a písm.c) zákona).

Uvedené pojetí je založeno na materiálním posouzení závislé činnosti, kdy skutečně není rozhodující, na jakém formálním právním základě je předmětná činnost vykonávána. Je proto nezbytné stanovit materiální kritéria, při jejichž splnění se bude o závislou činnost jednat. Zákonné vymezení prostřednictvím pouhého plnění příkazů plátce, obsažené v citovaném ustanovení § 6 odst. 1 písm. a) zákona se totiž ukázalo a ukazuje jako nedostačující a neschopné postihnout všechny reálně možné případy. Již ze samotné povahy věci je zřejmé, že k plnění příkazů (pokynů) plátce dochází prakticky do určité míry ve všech případech zadávání prací a činností (dodavatelských zakázek), tedy nikoliv pouze v rámci pracovněprávních vztahů (i při subdodávkách si má objednavatel právo kontrolovat a hlídat dodavatele, zda práci koná podle jeho přání a případně subdodavatele korigovat svými příkazy).

Vymezení pojmu "závislá činnost" proto nemůže být redukováno pouze na činnost vykonávanou podle příslušných příkazů a pokynů, nýbrž se musí jednat o činnost skutečně závislou na osobě plátce. Prakticky to znamená, že definiční prvek závislosti při závislé činnosti tak bude dán především povahou vykonávané činnosti, znaky a okolnostmi, za kterých je práce vykonávána a zda na uzavření pracovně-právního vztahu je dán zájem obou smluvních stran.

Nejčastějšími znaky a okolnostmi indikujícími vztah závislé činnosti fyzické osoby a osoby od níž jí plyne příjem (dále jen "plátce příjmu") jsou následující:

- plátce příjmu přímo či nepřímo ukládá úkoly, řídí a kontroluje fyzickou osobu a nese odpovědnost související s její činností,
- fyzická osoba má ve vztahu k plátcí příjmu obdobné postavení jako zaměstnanec,
- odměna za práci je vypočítána na základě délky pracovní doby nebo obdobným způsobem běžným při odměňování osoby v pracovně-právním vztahu,
- materiál, pracovní pomůcky, stroje a zařízení potřebné pro výkon činnosti jsou fyzické osobě poskytovány plátcem příjmu,
- vztah mezi plátcem příjmu a fyzickou osobou je dlouhodobý anebo soustavný, resp. fyzická osoba vykonává činnost dlouhodobě pouze pro jednoho plátce příjmu, a to osobně nebo prostřednictvím spolupracující osoby ve smyslu § 13 zákona o daních z příjmu.

Příloha č. 2: Protokol o provedené kontroly na daňovém subjektu

FINANČNÍ ÚŘAD [REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]

Čj. [REDAKCE]

PROTOKOL

o ústním jednání podle ustanovení § 60 zákona č. 280/2009 Sb.,
daňový řád, v účinném znění (dále též „daňový řád“ nebo „DŘ“)
v rámci probíhající daňové kontroly dle ust. § 85 a násl. DŘ

Místo jednání: Finanční úřad [REDAKCE]
[REDAKCE]

Začátek jednání: [REDAKCE]

Osoby zúčastněné (dle § 5 odst. 3 DŘ) na ústním jednání (provádění úkonu):

Daňový subjekt

[REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]

Zmocněnec

[REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]

Plná moc: [REDAKCE]

Osoba oprávněná jednat jménem daňového subjektu

[REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]
[REDAKCE]

jednatel

Úřední osoby provádějící úkon:

[REDAKCE]
[REDAKCE]

Předmět jednání:

Šetření a objasnění skutečností souvisejících s probíhající daňovou kontrolou dle ust. § 85 a násl. daňového řádu

- daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků za zdaňovací období roku 2009 a 2010 včetně ročního zúčtování záloh na daň a daňového zvýhodnění za rok 2009, které bylo provedeno v roce 2010

Poskytnutá poučení:

- Osoba zúčastněná na správě daní je povinna na vyzvání úřední osoby prokázat svoji totožnost (§ 23 odst. 1 DR).
- Neprokáže-li osoba zúčastněná na správě daní na vyzvání úřední osoby svoji totožnost, může správce daně požádat o zjištění její totožnosti příslušný bezpečnostní sbor a k dalšímu úkonu při správě daní ji nepřipustit do doby zjištění její totožnosti (§ 23 odst. 2 DR).
- O ústních podáních a jednáních při správě daní sepíše správce daně protokol (§ 60 odst. 1 DR).
- Správce daně může pořídit o úkonech, o kterých se podle zákona pořizuje protokol, obrazový nebo zvukový záznam, který je přílohou protokolu; o této skutečnosti předem uvědomí osoby, které se tohoto úkonu účastní (§ 60 odst. 2 DR).
- Protokol musí obsahovat zejména a) předmět jednání, b) místo jednání, c) časový údaj o začátku a skončení jednání, d) označení správce daně a úřední osoby, která úkon provedla, e) údaje umožňující určení osob, které se úkonu zúčastnily, f) vylíčení průběhu jednání, g) označení dokladů a jiných listin odevzdaných při jednání nebo podstatný obsah listin předložených k nahlédnutí, h) poskytnutá poučení a vyjádření poučených osob, i) návrhy osob, které se úkonu zúčastnily, nebo jejich výhrady směřující proti obsahu protokolu, j) vyjádření správce daně k uplatněným návrhům nebo výhradám (§ 60 odst. 3 DR).
- Součástí protokolu jsou rozhodnutí vyhlášená při jednání (§ 61 odst. 1 DR).
- Rozhodnutí vyhlášené při jednání, kterým se vyzývá příjemce rozhodnutí k uplatnění práva nebo ke splnění povinností, se doručuje předáním stejnopisu protokolu; tento protokol nemusí obsahovat otisk úředního razítka se státním znakem (§ 61 odst. 2 DR).
- Není-li protokol hlasitě diktován, je nutno jej před podepsáním hlasitě přečíst a zapsat v něm, že se tak stalo, a dále uvést, co bylo před podpisem protokolu opraveno nebo jinak změněno. Přeskrtnutá místa musí zůstat čitelná (§ 62 odst. 1 DR).
- Správce daně zaznamená všechna vyjádření k protokolované věci, návrhy a výhrady vznesené osobami zúčastněnými na protokolovaném jednání a své stanovisko k nim (§ 62 odst. 2 DR).
- Po vyznačení všech návrhů, výhrad, vyjádření k nim, oprav či změn v protokolu, které musí být opět hlasitě přečteny, pokud nebyl protokol hlasitě diktován, podepíše protokol osoby zúčastněné na protokolovaném jednání a úřední osoba (§ 62 odst. 3 DR).
- Odepření podpisu a důvody tohoto odepření se v protokolu zaznamenají. Odepření podpisu nebo vzdání se před podpisem protokolu bez dostatečného důvodu nemá vliv na použitelnost protokolu jako důkazního prostředku. Na to musí být osoby zúčastněné na protokolovaném jednání předem upozorněny (§ 62 odst. 4 DR).
- Správce daně po podpisu předá stejnopis protokolu daňovému subjektu, pokud se jednání zúčastnil, popřípadě též další osobě na jednání zúčastněné, pokud o to požádá (§ 62 odst. 5 DR).
- Správce daně opraví v protokolu chyby v psaní a v počtech, jakož i jiné zřejmé nesprávnosti tak, aby původní zápis zůstal čitelný (§ 62 odst. 6 DR).
- Osoby zúčastněné na správě daní a úřední osoby jsou povinny za podmínek stanovených tímto nebo jiným zákonem zachovávat mlčenlivost o všem, co se v souvislosti se správou daní dozvěděly. To neplatí pro daňový subjekt, pokud jde o informace získané nebo použité při správě jeho daní (§ 9 odst. 1 a § 52 odst. 1 DR).
- Daňový subjekt může správce daně nebo jinou osobu zúčastněnou na správě daní zprostit povinnosti mlčenlivosti ohledně údajů, které se ho týkají, a údajů, které byly využity při dokazování jeho povinností při správě daní, s uvedením rozsahu údajů a účelu zproštění (§ 52 odst. 2 věta první DR).
- Fyzická osoba, která je vázána povinností mlčenlivosti za podmínek stanovených daňovým zákonem, se dopustí přestupku tím, že tuto povinnost poruší. Za přestupek lze uložit pokutu do 500 000 Kč (§ 246 odst. 1 a 2 DR).
- Pořádkovou pokutu do 50 000 Kč může správce daně uložit tomu, kdo při jednání vedeném správcem daně závažně ztěžuje průběh řízení tím, že a) navzdory předchozímu napomenutí ruší pořádek, b) neuposlechne pokyn úřední osoby, která řízení vede, nebo c) navzdory předchozímu napomenutí se chová urážlivě k úřední osobě nebo osobě zúčastněné na správě daní (§ 247 odst. 1 DR).
- Rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty podle odstavce 1 lze vydat pouze při jednání vedeném správcem daně, při kterém vznikly důvody k jejímu uložení (§ 247 odst. 3 DR).
- Pořádkovou pokutu lze ukládat i opakovaně, nevedlo-li dosavadní uložení pokuty k nápravě a protiprávní stav trvá (§ 248 odst. 2 DR).
- Včas podané odvolání proti rozhodnutí o uložení pořádkové pokuty má odkladný účinek. Pokuta je splatná do 15 dnů ode dne právní moci tohoto rozhodnutí (§ 248 odst. 3 DR).
- Osoba zúčastněná na správě daní má právo podat správci daně stížnost proti nevhodnému chování jeho úředních osob nebo proti postupu tohoto správce daně, neposkytuje-li daňový zákon jiný prostředek ochrany (§ 261 odst. 1 DR).

č.j. [REDAKCE]

- Má-li stěžovatel za to, že jeho stížnost nebyla řádně vyřízena, může požádat nejbližší nadřízeného správce daně, aby prošetřil způsob vyřízení stížnosti. Tento správce daně postupuje při prošetření způsobu vyřízení stížnosti podle odstavců 3 až 5 (§261 odst. 6 DŘ).
- Předmětem daňové kontroly jsou daňové povinnosti, tvrzení daňového subjektu nebo jiné okolnosti rozhodné pro správné zjištění a stanovení daně vztahující se k jednomu daňovému řízení (§ 85 odst. 1 DŘ).
- Daňový subjekt je povinen umožnit správci daně zahájení a provedení daňové kontroly (§ 86 odst. 1 DŘ).
- Daňový subjekt, u něhož je prováděna daňová kontrola, má právo a) být přítomen jednání se svými zaměstnanci nebo dalšími osobami, které vykonávají jeho činnosti, b) předkládat v průběhu daňové kontroly důkazní prostředky nebo navrhnout provedení důkazních prostředků, které on sám nemá k dispozici, c) vyvracet pochybnosti vyjádřené správcem daně (§ 86 odst. 2 DŘ).
- Daňový subjekt, u něhož je prováděna daňová kontrola, plní povinnosti podle § 82 a dále je povinen a) zajistit vhodné místo a podmínky k provádění daňové kontroly, b) poskytnout nezbytné informace o vlastní organizační struktuře, o pracovní náplni jednotlivých útvarů, o oprávněních jednotlivých zaměstnanců nebo jiných osob zajišťujících jeho činnost a o uložení účetních záznamů a jiných informací; to neplatí pro nepodnikající fyzické osoby, c) předložit důkazní prostředky prokazující jeho tvrzení, d) umožnit jednání s kterýmkoliv svým zaměstnancem nebo jinou osobou, která vykonává jeho činnosti, e) nezatajovat důkazní prostředky, které má k dispozici, nebo o nichž je mu známo, kde se nacházejí (§ 86 odst. 3 DŘ).
- Správce daně má při provádění daňové kontroly rovněž pravomoci podle § 80 až 84 (§ 86 odst. 4 DŘ).

Vyjádření poučených osob:

Podpisy poučených osob stvrzující vyjádření k poučení

Vylíčení průběhu jednání:

Dnešního dne se ke správci daně dostavil zmocněnec pan [REDAKCE] a osoba oprávněná jednat jménem daňového subjektu pan [REDAKCE].
K předmětu jednání byly položeny osobě oprávněné jednat jménem daňového subjektu níže uvedené otázky.

Otázka správce daně (dále jen „otázka“):

Dne [REDAKCE] uzavřel výše uvedený daňový subjekt (dále též „DS“) jako vykonavatel Rámcovou smlouvu o poskytování služeb (dále jen „smlouva“) se zadavatelem společností [REDAKCE] IČ: [REDAKCE]. Tuto smlouvu Vám předkládám k nahlédnutí. Jak v praxi poskytování služeb daňovým subjektem na základě smlouvy probíhalo? Uveďte na konkrétním příkladu.

Odpověď osoby oprávněné jednat jménem daňového subjektu (dále jen „odpověď“):

Jedná se v zásadě o montáž a ožívování elektrických rozvaděčů. Zadavatel objednal montáž, např. objednávkou, specifikoval konkrétní požadavky na kvalitu a místo provedení a vykonavatel objednávku realizoval. Například zadavatel mi zavolaal, jestli mám volno nebo dost práce, že by potřeboval provést montáž rozvaděčů, zda mám o toto zájem. Já jsem mu řekl, že jo. Potom proběhlo ještě několik schůzek, kde se upřesnily požadavky, kde a co se bude dělat, co vlastně oni chtějí. Montáže probíhaly zpravidla v montážních halách zadavatele (např. na [REDAKCE] dále v montážních halách odběratele zadavatele, dále např. v rodinných domácích koncových odběratelů, popř. na staveništích.

č.j. [REDACTED]

Otázka:

Jaké konkrétní činnosti DS na základě smlouvy prováděl?

Odpověď:

Montáž a ožiování elektrických rozvaděčů.

Otázka:

Kdo konkrétně tyto činnosti za DS prováděl?

Odpověď:

Byl jsem to já, můj zaměstnanec [REDACTED] a subdodavatelé – např. [REDACTED]
[REDACTED]

Otázka:

V Článku III. smlouvy Vymezení předmětu smlouvy a způsobu provádění se v bodu 3.1. uvádí, že vykonavatel poskytuje služby na základě písemné/telefonické objednávky, která musí obsahovat identifikaci smluvních stran, odkaz na tuto smlouvu, podrobnou specifikaci dodávky, termín zahájení a předpokládaný termín dodání, sjednanou cenu zakázky. Jakým způsobem konkrétně tyto objednávky probíhaly a kdo za DS je přejímal?

Odpověď:

Zodpověděl jsem výše na první otázku. Objednávky telefonické nebo písemné jsem přejímal já nebo jsem někoho pověřil (např. pana [REDACTED] nebo pana [REDACTED]).

Otázka:

Dále se v bodu 3.2. Článku III. smlouvy popisuje, že nářadí a nástroje nutné k poskytování služeb zadavatel nezajišťuje. Vykonavatel používá vlastní nástroje, případně dodává vlastní komponenty, které budou zahrnuty do konečného vyúčtování zakázky. Jakou částku představovalo použití těchto nástrojů a komponent z celkového vyúčtování zakázky?

Odpověď:

Toto bylo zahrnuto v ceně zakázek, konkrétní částka se nedá určit.

Otázka:

V bodu 3.3. Článku III. smlouvy je uvedeno, že při poskytování služeb postupuje vykonavatel samostatně a není vázán pokyny zadavatele. Existovaly nějaké pokyny zadavatele týkající se poskytování služeb od DS, např. prostřednictvím výše uvedených objednávek?

Odpověď:

Ne, žádné pokyny zadavatele nebyly, byly pouze technické specifikace na konkrétní zakázky, např. schémata, technologické postupy apod.

Otázka:

Jak a kým byly evidovány jednotlivé zakázky, prováděné daňovým subjektem na základě smlouvy? Doložte.

Odpověď:

Evidence se vedla o postupu zakázky v průběhu její realizace (např. stupeň rozpracovanosti zakázky), po jejím skončení a vyfakturování se tyto interní záznamy nearchivovaly a

č.j. [REDACTED]

nearchivují, specifikace (schéma zapojení apod.) se zase zpravidla vrátily zadavateli. Evidenci jednotlivých zakázek doložit tedy nelze.

Otázka:

V bodu 3.4. Článku III. smlouvy je popsáno, že ke splnění služby dojde na základě řádného předání za přítomnosti zástupců zadavatele a vykonavatele. Kdo za DS se tohoto předání účastnil?

Odpověď:

Já nebo zaměstnanec a nebo mnou pověřená osoba z řad subdodavatelů.

Otázka:

Má DS k dispozici doklady o písemném předání zakázek? Doložte.

Odpověď:

Nemá.

Otázka:

V Článku IV. Práva a povinnosti Vykonavatele je v bodu 4.1. uvedeno, že vykonavatel je povinen řídit a kontrolovat práci svých zaměstnanců. Práci kterých konkrétních zaměstnanců DS řídil a kontroloval?

Odpověď:

Pouze [REDACTED]

Otázka:

Jak konkrétně řízení a kontrola práce ze strany DS probíhaly a kdo za DS uvedené prováděl?

Odpověď:

Práci pana [REDACTED] jsem řídil osobně já a příležitostně docházelo ke kontrole výkonu jeho práce.

Otázka:

Dále je v bodu 4.1. Článku IV. smlouvy uvedeno, že vykonavatel je povinen stanovit zástupce pro jednání se zadavatelem. Kdo, jak a kým byl stanoven tímto zástupcem za DS?

Odpověď:

Zástupcem za DS jsem byl já.

Otázka:

V bodu 4.1. Článku IV. smlouvy se ještě popisuje, že vykonavatel je povinen zakázku od zadavatele zkontrolovat a řádně převzít na základě tech. specifikace, kterou obdrží. Kdo za DS zakázky kontroloval a přebíral?

Odpověď:

Já osobně a mnou pověřené osoby – viz výše.

č.j. [REDAKCE]

Otázka:

V Článku V. smlouvy v bodu 5.2. je uvedeno, že zadavatel je povinen na výzvu vykonavatele převzít od jeho zástupce splněnou dodávku. Jakým způsobem k převzetí docházelo a kdo za DS splněné dodávky předával?

Odpověď:

Já osobně a mnou pověřené osoby – viz výše.

Otázka:

V Článku VI. Cena, platební podmínky, fakturace, je v bodu 6.1. uvedeno, že cena je stanovena jako smluvní na základě dohody při jednotlivých objednávkách. Jak konkrétně a na základě jakých podkladů byla cena stanovena? Doložte na příkladu konkrétní zakázky.

Odpověď:

Základní předpokládanou cenu zpravidla navrhl zadavatel, poté došlo ke kalkulaci na straně vykonavatele. Poté se cena dohodla vzájemně. Při stanovení cen se vycházelo z předpokládané materiálové náročnosti realizace zakázky, z odhadu hodin nutných pro montáž, případně z ceny dalších subdodávek (např. odborná měření, revize, ožívování elektrických obvodů apod.). Tento postup byl u každé zakázky individuální.

Otázka:

Na smlouvě je uveden jako kontaktní osoba daňového subjektu pan [REDAKCE] V jakém vztahu k DS byl pan [REDAKCE] a na základě jakého smluvního ujednání?

Odpověď:

Pan [REDAKCE] byl a dosud je lobbista DS na základě ústní dohody.

Otázka:

Co bylo předmětem této ústní dohody, jakou činnost pan [REDAKCE] pro DS vykonával a jak byl za tuto činnost od DS odměňován?

Odpověď:

Výkon činnosti lobbisty a dosud nebyl od DS za toto odměňován.

Otázka:

Předkládám Vám k nahlédnutí Smlouvu o poskytování služeb (dále jen „smlouva II“) uzavřenou dne 01.08.2010 mezi DS jako zadavatelem a [REDAKCE] IČ: [REDAKCE] (dále též „paní [REDAKCE]“), jako vykonavatelem. Na jakých zakázkách se paní [REDAKCE] přímo podílela? Doložte příklad konkrétní zakázky.

Odpověď:

Na některých zakázkách se podílela, konkrétně na kterých si nevzpomínám.

Otázka:

V Článku III. smlouvy II je v bodu 3.3. uvedeno, že při poskytování služeb postupuje vykonavatel samostatně a není vázán pokyny zadavatele. Existovaly nějaké pokyny DS týkající se poskytování služeb paní [REDAKCE] např. prostřednictvím objednávek DS?

Odpověď:

Pokyny nebyly, byly pouze specifikace.

č.j. [REDACTED]

Otázka:

V Článku V. smlouvy II Práva a povinnosti Zadavatele je mj. uvedeno: 5.1. včas předložit vykonavateli konkretizovanou objednávku nejméně tři dny před zamýšleným započítáním poskytování služeb, 5.2. na výzvu vykonavatele převzít od jeho zástupce splněnou objednávku. Kdo a jakým způsobem za DS předkládal objednávky a přebíral splněné objednávky?

Odpověď:

Já, způsobem podle situace (písemně, telefonicky nebo fyzicky podle potřeby).

Otázka:

V Článku V. smlouvy II je dále uvedeno v bodu 5.3., že zadavatel je oprávněn kontrolovat poskytování služeb. Kdo a jakým způsobem za DS poskytování služeb kontroloval?

Odpověď:

Já nebo mnou pověřené osoby fyzicky na místě.

Otázka:

Správce daně na základě doloženého seznamu faktur přijatých daňového subjektu za rok 2010 a pokladny za rok 2010 zjistil, že v případě faktur č. [REDACTED] (účtované dne [REDACTED] na částku [REDACTED], - Kč proplacené dle pokladní knihy dne [REDACTED]), [REDACTED] (účtované dne [REDACTED] na částku [REDACTED], - Kč proplacené dle pokladní knihy dne [REDACTED]) a [REDACTED] (účtované dne [REDACTED] na částku [REDACTED], - Kč proplacené dle pokladní knihy dne [REDACTED] ve výši [REDACTED], - Kč a dne [REDACTED] ve výši [REDACTED], - Kč), je uveden text nákup služeb a není uvedeno označení společností, případně fyzických osob, od kterých DS tyto faktury přijal, a rovněž chybí pokladní doklady o proplacení těchto faktur. Od kterého dodavatele, příp. dodavatelů uvedené faktury DS přijal?

Odpověď:

Od společnosti [REDACTED] a od společnosti [REDACTED]. Nevím, kterou konkrétní fakturu vystavila která konkrétní firma.

Otázka:

Má DS k dispozici výše uvedené přijaté faktury č. [REDACTED] a [REDACTED] a doklady o jejich proplacení? Tyto doložte.

Odpověď:

Doklady o proplacení včetně faktur mi byly předány účetní firmou, konkrétně [REDACTED] k přepracování, neboť obsahovaly formální nedostatky. Tyto jsem jako jednatel zaslal k přepracování těmto dvěma firmám a dosud nám nebyly vráceny.

Otázka:

Chcete ještě něco doplnit či upřesnit k předmětnému jednání?

Odpověď:

Ne.

č.j. [REDACTED]

Označení dokladů a jiných listin odevzdaných při jednání nebo podstatný obsah listin předložených k nahlédnutí:

Návrhy osob, které se úkonu zúčastnily, nebo jejich výhrady směřující proti obsahu protokolu:

Vyjádření správce daně k uplatněným návrhům nebo výhradám:

Tento protokol byl před podpisem hlasitě přečten.

Počet stran protokolu: osm

Počet stran příloh: nula

Provedené opravy a změny: žádné

Důvod odepření podpisu: není

Skončení jednání v [REDACTED]

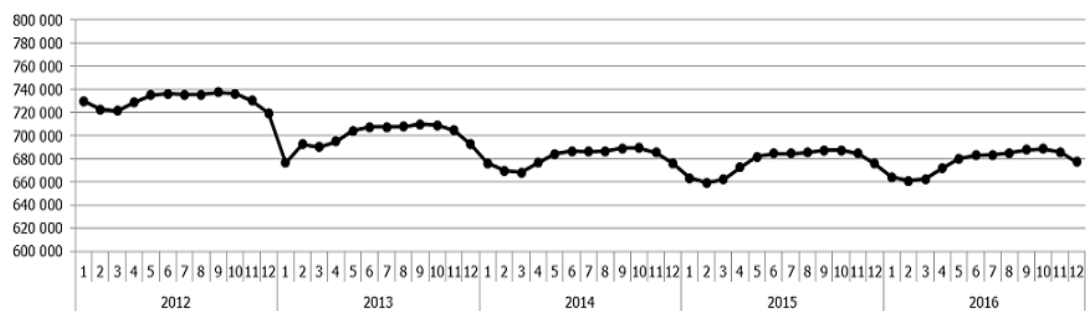
Podpis osoby zúčastněné na protokolovaném jednání a úředních osob:

Příloha č. 3: Počet OSVČ platících odvody na důchodové pojištění⁸²

Tabulka 2: Počet OSVČ platících zálohy na důchodové pojištění po měsících v letech 2012-2016

	Leden	Únor	Březen	Duben	Květen	Červen	Červenec	Srpen	Září	Říjen	Listopad	Prosinec
2012	729 853	722 489	721 324	728 853	734 915	736 229	735 533	735 503	737 315	736 206	730 476	719 490
2013	676 614	692 570	690 263	694 898	704 296	707 526	707 433	707 745	709 908	709 015	704 762	692 753
2014	676 003	669 878	668 255	676 412	684 129	686 529	686 046	686 647	688 783	689 297	685 265	676 188
2015	663 260	659 304	661 967	672 568	681 785	684 499	684 599	685 327	687 380	687 446	684 476	675 700
2016	664 161	660 784	662 500	671 782	680 141	682 933	683 255	684 960	687 832	688 695	685 828	677 381

Graf 1: Počet OSVČ platících zálohy na důchodové pojištění po měsících v letech 2012-2016

⁸² CSSZ. Počet OSVČ platících odvody na důchodové pojištění poklesl od roku 2012 o téměř 6%. CSSZ.CZ [online]. Česká správa sociálního zabezpečení, publikováno 2. 2. 2017 [cit. 2017-05-20].